

EI KUNTAA ILMAN YRITYKSIÄ

**Suomen Yrittäjien
kuntavaaliohjelma
2021**

 Yrittäjät
Yrittäjyyden puolesta.

SISÄLLYS

	Kuntia uudistettava yrittäjyys edellä	4
1	Sote-uudistus toteutuessaan muuttaa kunnan roolin	6
2	Monipaikkaistuminen mahdollistaa tasapainoisen aluekehityksen	8
3	Julkinen sektori on toisistaan riippuvainen kokonaisuus	10
4	Suomi on yritystensä summa Yrittäjyyteen vauhtia maakunnallisista selviytymissuunnitelmista	14
5	Elinkeinopolitiikka on yrittäjien ja kunnan vuoropuhelua Yrityspalveluita elinkaaren eri vaiheisiin Uudet yritykset luovat uutta työtä Yritysten omistajanvaihdoksista elinvoimaa Kunnan on kevennettävä yritysten asiointitaakkaa Kuntien työllisyyskokeiluissa yrittäjyys vaihtoehtona Elinkeinopalvelujen tuettava pk-yritysten digitalisaatiota Kunnan datavarantojen ja tilojen edistettävä innovaatioita	17
6	Yritysvaikutusten arviointi mittaa vaikutusta elinvoimaan	25
7	Maankäyttö ja rakentaminen luovat vahvan kivijalan Kilpailuvaltteina investointeja tukeva maankäyttö ja sujuvat lupapalvelut Jätehuollon järjestämisessä otettava huomioon asukkaiden ja yritysten tarpeet	28

8	Perusinfra ja sujuva liikenne luovat pohjan menestykselle	32
	Tietoliikenneyhteyksien vastattava yritysten tarpeisiin Liikenneinfra ja saavutettavuus tukemaan yrittäjyyttä Yrittäjävetoiset energiaratkaisut politiikan keskiöön Vesihuoltoverkosto vaatii pitkän aikavälin investointeja	
9	Vain kilpailu jalostaa ja tuo laatua	35
	Julkisista hankinnoista vauhtia yrittäjyyteen Kilpailutukset pienempiin osiin Pienhankinnat tarjoavat bisnestä Kansallisesta hankintastrategiasta yrittäjyyttä edistävät keinot käyttöön Enemmän elinvoimaa, vähemmän yhteishankintoja Hankintaneuvoja palvelee kunnassa Kunnat häiriköivät markkinoilla Julkista elinkeinotoimintaa pitää vähentää	
10	Osaaminen liikuttaa kuntaa	41
	Yrittäjyyskasvatus tuotava osaksi lasten ja nuorten arkea Varhaiskasvatuksessa hyödynnettävä palveluseteliä Perusopetuksen tasoa nostettava Lukion yrittäjyys- ja työelämäpainotusta lisättävä Ammatillisen koulutuksen ja yritysten yhteistyötä tiivistettävä Oppimisen jatkuttava työelämässä kuntien vauhdittamana	
11	Omistajaohjaus kunnissa kuntoon	46
	Omistajaohjausta tehdään myös kunnissa	
12	Monituottajamalli sopii sote-palveluiden lisäksi muuhunkin	49
13	Kuntakokoa uskallettava pohtia	52

KUNTIA UUDISTETTAVA YRITTÄJYYS EDELLÄ

Koronavirus, sosiaali- ja terveystalouden uudistus, väestön ikääntyminen ja kuntatalouden haasteet pitkällä aikavälillä. Siinä vain muutama lähivuosien murrostekijä, joka haastaa uudistamaan kuntien toiminnan sisältöä. Myös kuntien työllisyyskokeilut ja monipaikkaisuuden lisääntyminen vaikuttavat paikallis- ja alueluoteen ja voivat parhaimmillaan edistää tasapainoista aluekehitystä.

Koronapandemia on vahvistanut kuntien ja yrittäjien kohtalonyhteyttä. Yrittäjät ja kunnat ovat täysin uusien ja poikkeuksellisten haasteiden edessä. Kunnissa ymmärretään nyt entistä paremmin, että kunta ei pärjää, jos siellä ei ole vetovoimaisia yrityksiä, jotka luovat työpaikkoja ja tuovat verotuloja.

Koronakriisissä kiihtynyt digiloikka ja tiiviimpi yhteistyö yrittäjien ja kunnan välillä kannattaa ottaa arkipäiväiseen käyttöön. Jos yrittäjyydelle on esteitä, yritykset eivät pysty kasvamaan, kehittymään eikä työllistämään. Ne hakeutuvat suotuisampaan ympäristöön tai yrittäjät muihin ammatteihin.

Suomen kuntajärjestelmä perustettiin 1860-luvulla. Kuntien yli 150-vuotinen historia on menestystarina, johon on liittynyt peruspalveluiden kehittämisen lisäksi vahva elinkeinopoliittinen panos. Moni suomalainen yritystarina olisi jäänyt syntymättä ilman kuntien luomia olosuhteita. Nyt kunnan rooli haastetaan, kun tunnetut megatrendit muuttavat toimintatapoja. Globalisaatio, digitalisaatio, muuttoliike ja monet muut luovat yhdessä vaikutuksen, jossa paikallisidentiteetti voi jäädä jalkoihin.

Kuntavaaleissa pärjää mahdollisuuksien näkijä

Kuntavaaleissa päätetään elinvoimasta ja siitä, kuinka yrittäjien näkemykset otetaan huomioon. Vaaleissa pärjää se, joka näkee pitkän aikavälin kehityksen ja väistämättömän muutoksen ja pystyy esittämään toteutuskelpoisia ratkaisuja. Vuosi 2020 jää historiaan inhimillisen ja taloudellisen kriisin vuoksi. Koronaviruksen leviämisen estämiseksi tehtiin toimenpiteitä, joilla ihmisten terveyttä perustellusti suojeltiin. Toimien taloudellista hintaa maksetaan pitkään.

Kuntavaaleihin 2021 valmistaudutaan tilanteessa, jossa kuntatalous on vaikeuksissa. Kun vuoden 2018 tilinpäätökset osoittivat tappiota kahdessa kolmesta Suomen kunnista, vuoden 2019 tilinpäätökset näyttivät, että tappiota teki kunnista jo kolme neljästä. Samanaikaisesti kuntien lakisääteisten tehtävien määrä on kivunnut jo yli 800:aan. Vuonna 2013 lakisääteisiä tehtäviä oli 635. Pyrkimyksistä huolimatta sääntelyn lisäämiselle ei näytä tulevan loppua.

Uudistustarpeita luo myös se, että Suomessa julkinen sektori on levittäytynyt niin laajalle, että se vie pohjaa pois kansantalouden vaurastumiselta. Nyt on korkea aika uskalttaa vähentää kunnille sälytettyjä lakisääteisiä tehtäviä.

Jokaisen kunnan on tärkeä tunnustaa ja tunnustaa pienten ja keskisuurten yritysten merkitys. Kuntien on luotava edellytykset kehittyvälle ja käytännönläheiselle yritystoiminnalle. Vain siten kilpailukyky paranee kestävästi kunnan omista lähtökohdista.

YRITTÄJIEN KUNTABAROMETRI ANTAA SUUNTAVIIVAT, TOTEUTTAMINEN ON KUNTIEN ELINVOIMATEHTÄVÄ

Yrittäjien kuntabarometriin vastasi keväällä 2020 ennätyselliset 10 404 yrittäjää. Barometri on suurin Suomessa tehty kysely, jossa mitataan manner-Suomen kuntien yrittäjäpolitiikkaa ja siinä onnistumista. Keskeinen viesti on se, että kuntien pitää oivaltaa entistä paremmin vuoropuhelun merkitys ja yrittäjyysoynteisen strategian vieni sanoista tekoihin.

Yrittäjien kuntabarometrissa kysyttiin yhtäältä tärkeintä ja toisaalta parhaiten toteutettua elinkeinopoliittikan osa-alueita kunnissa. Tärkein osa-alue on kunnan päätöksenteon yrityslähtöisyys. Sama osa-alue hoidettiin tulosten mukaan kunnissa toiseksi huonoiten. Sitä kehoitettiin sujua tulosten mukaan kuntien hankintapolitiikka. Jos kunta käyttää enemmän aikaa viestintään ja vuoropuheluun yrittäjien kanssa, tulokset paranevat. Vuoropuhelu luo luottamusta.

Seuraavan kerran Yrittäjien kuntabarometri tehdään 2022. Silloin mitataan kuntien vetovoimaisuutta. Pelkät strategiset valinnat eivät riitä, vaan tarvitaan konkreettisia mitattavia tekoja.

Yrittäjien kuntabarometri

https://www.yrittajat.fi/sites/default/files/sy_kuntabarometri2020_tiivistelma.pdf

YLI 10 000 YRITTÄJÄN NÄKEMYS ON KUNNAN ELINVOIMAN LÄHDE.

SUOMEN YRITTÄJÄT ESITTÄÄ KOLMEA TOIMENPIDETTÄ JOKAISISSA KUNNASSA TOTEUTETTAVAKSI JO ENNEN KUNTAVAALIA:

- 1.** Yrittäjien kuntabarometrin tulokset: Kunta käy yhdessä yrittäjien kanssa läpi kuntansa Yrittäjien kuntabarometrin tulokset, valmistelee ehdotuksia toimenpiteiksi sekä käsittelee ja päättää toimenpiteistä hallituksessa ja valtuustossa.
- 2.** Talouden perusta kuntoon: Jokainen puolue ottaa kuntavaaleissa uuden asennon ja pohtii enemmän sitä, miten verotuloja lisätään, ei vain varojen jakamista.
- 3.** Yrittäjyys vaalipuheiden kärkeen: Kuntavaaleissa puhutaan siitä, millainen on yrittäjysoynteinen kunta. Yrittäjysoynteiset päätökset, yrittäjien kuuleminen ja elinvoiman edistäminen parantavat yrittämisen olosuhteita.

1

SOTE-UUDISTUS

SOTE-UUDISTUS TOTEUTUESSAAN MUUTTAA KUNNAN ROOLIN

Yrittäjät ei ole tyytyväinen siihen, millaisia tuotantomahdollisuuksia yksityiselle sosiaali- ja terveyspalvelusektorille esitetään sote-uudistuksessa.

Esitys ei vastaa siihen, mitä ihmiset nyt hoitoa saadakseen tarvitsevat eikä julkisen talouden kestävyysaasteisiin tai palvelumarkkinoiden kehittämiseen.

Mikäli sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistus etenee, se on toteutuessaan todellinen kuntauudistus, kun puolet kuntien käyttötalousmenoista siirtyy maakunnille. Kunnan rooli muuttuu historiallisesti: Suomen itsenäisyydestä lähtien kuntien tehtäväkenttä on paisutettu, välillä hallitsemattomasti. Nyt tehtäväkenttä lähes puolittuisi kertaheitolla.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen koetaan kunnissa usein raskaaksi. Taakka kevenee, kun sote-palvelut siirtyvät hyvinvointialueille.

Kuntien virkakunnalta ja päättäjiltä vapautuu aikaa ja energiaa kunnan elinvoiman rakentamiseen. Energia on syytä suunnata heti oikein, jotta kunnat käyttävät hyväksi uuden roolinsa sekä mahdollisuutensa elinvoiman ja yrittäjyyden edistäjinä.

Kunta voi halutessaan antaa myös sote-palvelusetelinkaltaisen kannusteen asukkaalle liikkumisen ja terveyden edistämiseksi.

YRITTÄJYYSMYÖNTEINEN KUNTA:

1. Käy vuoropuhelua ja asettaa elinkeinopolitiikalleen mittarit yhdessä yrittäjien kanssa.
2. On laatinut kuntastrategian, joka huomioi pk-yritykset yksityisyrityksistä kasvuhakuisiin vientiyhtiöihin.
3. Toteuttaa strategiaa esimerkiksi hankintaohjeella, joka mahdollistaa uusien ja pienten yritysten pääsyn mukaan hankintoihin.
4. Panostaa yrittäjille hyvän toimintaympäristön kehittämiseen yrityspalveluilla, infrastruktuurilla ja ennustettavilla päätös- ja lupaprosesseilla.

YRITYSVAIKUTUKSET PITÄÄ TUNNISTAA
KAIKISSA OLOSUHTEISSA.

A black and white photograph of a woman with blonde hair tied back, wearing glasses and a dark, patterned button-down shirt. She is sitting at a desk, looking down at a laptop and typing. The background shows a modern office environment with a wooden wall and a bookshelf.

2

MONI- PAIKKAISTUMINEN

MONIPAIKKAISTUMINEN MAHDOLLISTAA **TASAPAINOISEN ALUEKEHITYKSEN**

Yrittäjyydellä on merkittävä rooli monipaikkaisuuden kehittämisessä. Digitaalisesti toimiva yritys mahdollistaa paikasta riippumattoman liiketoiminnan.

Monipaikkainen asuminen tarkoittaa asumista, työntekeä ja yrittämistä useammalla eri paikkakunnalla. Monipaikkainen asuminen ja etätö ovat voimakkaasti kasvamassa. Nähtäväksi jää, onko laajentuminen koronakriisin aikainen ilmiö vai iso pysyvä muutos.

Työn tekeminen on siis entistä vähemmän sidoksissa paikkaan. Muutos mahdollistaa asumisen useammalla paikkakunnalla tehokkaasti työskennellen. Työnantajalle on myös eduksi, että sen henkilöstöllä on Suomen eri alueiden tuntemusta ja laajat kontaktit eri puolille maata.

Moni tuntee, että koti on kahdessa kunnassa. Tämän takia hallituksen on selvitettävä, voidaanko lainsäädännöllä edistää kaksoiskuntalaisuutta veroastetta nostamatta.

Etätöitä tehneet ovat valtaosin tyytyväisiä etätöihin. Asia selviää Kantar TNS:n Yrittäjille tekemästä Työelämägallupista (syyskuu 2020). Jopa kolme neljästä työntekijästä haluaa tehdä etätöitä myös tulevaisuudessa. Etätö näyttää lisäävän työtyytyväisyyttä merkittävästi. Esimerkiksi työmatkaan käytetty aika on luonnollisesti vähentynyt, mikä lisää arjen tuottavuutta. Tyytyväinen työntekijä on tuottava. Siksi etätöille kannattaa antaa mahdollisuuksia siellä, missä sitä voidaan tehdä. Tämä on vahva viesti kunnille ja työnantajille.

Halu tehdä monipaikkatyötä esimerkiksi vapaa-ajan asunnossa on iso mahdollisuus paikkakunnille, joilla on paljon vapaa-ajan asuntoja. Se siirtää palveluiden kysyntää mökki- ja vapaa-ajan paikkakunnille laajassa mitassa ja muuttaa aluetalouden rakennetta.

Toisaalta se voi näkyä kysynnän laskuna kaupunkien keskustoissa ja alueilla, joilta työntekijät siirtyvät etätöihin.

Suomi sai EU:n koronaneuvotteluissa merkittävästi rahaa maaseudun kehittämiseen ja harvaan asutuille alueille. On tärkeä käyttää varoja monipaikkaisen työn edistämiseen.

YRITTÄJYYSMYÖNTEINEN KUNTA:

5. Varmistaa, että monipaikkaiset yrittäjät voivat verkostoitua ja saada neuvontaa myös toisen kotipaikkakunnan elinkeinopalveluista.
6. Laittaa yhteydet kuntoon. Tietoliikenneyhteyksien lisäksi tarvitaan myös muita yhteyksiä, jotta päästään luontevasti tarvittaessa kohtaamaan työkavereita ja asiakkaita.
7. Edistää sujuvia joukkoliikenneyhteyksiä kunnan asutus- ja vapaa-ajan asutuksen alueille esimerkiksi juna- ja linja-autoasemilta. Kunta voi hyödyntää ostopalveluina paikallista yrittäjyyttä.
8. Lisää useammalla paikkakunnalla toimivien yrittäjien ja työntekijöiden mahdollisuuksia vaikuttaa.
9. Tarjoaa etätöitä tekeville yrittäjille ja asiantuntijoille työtiloja ja kohtaamispaikkoja.

3

JULKINEN SEKTORI

JULKINEN SEKTORI ON TOISISTAAN RIIPPUVAINEN KOKONAISUUS

Kuntien talous vaikuttaa yritysten menestymiseen. Kunnan keräämät verot ja maksut ovat kilpailutekijöitä, jotka vaikuttavat esimerkiksi yritysten sijoittumiseen.

Siksi on syytä käsitellä kuntatalouden perusteita. Se koostuu monesta osatekijästä: kuntien verotuloista, maksutuloista ja valtionosuuksista. Verotulojen tasausjärjestelmä on osa valtionosuusjärjestelmää. Tasauslisä tai -vähennys lisätään tai vähennetään kunnan saamaan valtionosuuteen.

Kuntataloutta ei voi käsitellä ilman julkisen sektorin kokonaisuuden hahmottamista. Suomessa julkinen sektori tilinpidon termein määritellään seuraavasti:

- Valtionhallinto
- Paikallishallinto
- Sosiaaliturvarahastot, joita ovat:
  - Työeläkerahastot (pakolliset lakisääteiset työeläkerahastot)
  - Muut sosiaaliturvarahastot (mm. Kansa eläkelaitos, Työllisyysrahasto ja työttömyys- ja sairauskassat)

Julkinen sektori sisältää myös kuntayhtymät, liikelaitokset ja valtionyhtiöt. Joskus puhutaan julkisyhteisöistä. Se on kuitenkin kapeampi käsite kuin julkinen sektori: julkisyhteisöihin ei yleensä lueta valtion ja kuntien omistamia yhtiöitä tai liikelaitoksia.

Julkinen sektorin koko on kasvanut

Julkinen sektorin kokoa on hankala mitata, ja kansainvälinen vertailu yksiselitteisesti on ongelmallista. Tämän selittää pääasiassa se, että yhteiskuntien rakenteet poikkeavat toisistaan. Eläkejärjestelmä on hyvä esimerkki: joissakin maissa se on pääosin yksityisen sektorin hoitama, kun Suomessa se on paljolti osa julkista sektoria. Millä tahansa yleisellä mittarilla mitattuna Suomen julkinen sektori on kuitenkin OECD-maiden suurimpia.

Vuonna 1975 kansantalouden tilinpidon mukaan julkisyhteisöissä työskenteli 15,9 prosenttia työllisistä, mikä tarkoitti 370 000 henkilöä. Tuolloin yrityksissä työskenteli 63 prosenttia työllisistä, mikä vastasi noin 1 463 000 henkilöä. Vuoteen 2019 mennessä muutos on suuri: julkisyhteisöissä työskentelevien osuus on noussut 27 prosenttiin. Se vastaa noin 645 000 yksilöä. Valtiolla työskenteli vuonna 2019 noin 136 000 ja paikallishallinnossa noin 500 000.

SUOMEN JULKINEN SEKTORI ON
OECD-MAIDEN SUURIMPIA.

Loput julkisyhteisöjen työllisistä sijoittuivat lähinnä eläkejärjestelmän ja sosiaaliturvarahastojen piiriin. Yrityksissä työskentelevien lukumäärä ei ole juurikaan lisääntynyt: vuonna 2019 heitä oli noin 1 500 000. Vuodesta 1975 vuoteen 2019 Suomen väkiluku kuitenkin kasvoi hieman yli 800 000:lla.

Kuntien palveluksessa työskentelevien lukumäärä on kasvanut erityisen voimakkaasti. 1990-luvun alun vaikeiden vuosien jälkeen julkinen sektori lähti jälleen paisumaan. Tällä hetkellä julkisella sektorilla työskentelee enemmän ihmisiä kuin koskaan aikaisemmin. Työntekijöiden määrä kasvoi erityisesti terveydenhuollossa ja sosiaaliturvassa. On vaikea löytää tukea väitteelle, että hyvinvointivaltiota olisi ajettu alas tai että se olisi heikosti resursoitu.

Suuri julkinen sektori hidastaa talouskasvua

Yllä olevan valossa ei ole yllättävää, että veroasteemme on korkea. Suuri julkinen sektori hidastaa talouskasvua. Siitä seuraa, että mahdollisuus kakun kasvattamiseen tulevaisuudessa on heikko. Näin kakun jakaminen käy yhä vaikeammaksi. Keskustelussa annetaan usein ymmärtää, että suuri julkinen sektori on edellytys hyvinvointivaltiolle.

Julkisten menojen leikkaaminen ei kategorisesti romuta hyvinvointivaltiota, vaan tilanne on toisinpäin: ylisuuri julkinen sektori nakertaa hyvinvointivaltion olemassaolon ja kehittymisen edellytyksiä.

Kuntatalous on kehittynyt heikosti jo pitkään. Huolimatta valtion tukitoimista koronakriisi vaikeuttaa sitä entisestään. Tilastokeskuksen vuoden 2019 tilinpäätösarvioiden mukaan sekä kuntatalouden toimintakate että vuosikate heikkenivät selvästi. Oleellista on se, että vuosikate ei riittänyt kattamaan poistoja ja arvonalentumisia eikä nettoinvestointeja. Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta on voimakkaassa nousussa.

Vuonna 2019 negatiivisen vuosikatteen kuntia oli 56, kun vuotta aikaisemmin niitä oli 43 ja vuonna 2017 vain neljä. Myös alijäämäisten kuntayhtymien lukumäärä on kasvanut. Vuosi 2020 on entistäkin heikompi. Koronakriisin vaikutusten lisäksi kuntien menoja paisuttaa ikääntymisestä johtuvien sosiaali- ja terveydenhuoltomenojen väistämätön kasvu. Eräänä kuntien talouden haasteena on myös se, että kuntien tuottavuus ei ole parantunut riittävästi.

Seuraavien kymmenen vuoden aikana huoltosuhteessa tapahtuu merkittävä muutos huonompaan suuntaan.

KANSALAISTEN JA YRITYSTEN
VERORASITUS ON LIIAN KORKEA
JA VÄLITTÖMÄN VEROTUKSEN TASO
**HAITTAÄ TALOUDELLISTA AKTIVITEETTIA.
SYNNÄ OVAT SUURET JULKISET MENOT.**

IKÄRAKENTEEN MUUTOKSEN VUOKSI SEURAAVAT VUODET OVAT TODELLINEN HAASTE KANSANTALOUDELLE. **JOS JULKISEN TALOUDEN RAKENTEITA EI UUDISTETA, VELKA- JA VEROTAAKKA KASVAVAT KOHTUUTTOMIKSI.**

Valtiovarainministeriö on arvioinut, että, juuri väestön ikääntymisestä johtuen vuosina 2022–2024 toimintamenot kasvavat keskimäärin 3,1 prosenttia vuodessa. On huomioitava, että kuntatalouden investoinnit ovat jo nyt historialliseen tasoon nähden korkealla. Riskinä on niiden nousu edelleen. Arvio kuntien toimintamenojen kasvusta voi osoittautua liian positiiviseksi. On myös huomioitava, että väestön ikääntyminen vaikuttaa negatiivisesti kuntien tulevaan verokertymään.

YRITTÄJYYSMYÖNTEINEN KUNTA:

- 10.** Kunnan vahvuutena on oltava ennustettava ja kilpailukykyinen verotaso. Kuntaveron korotuksia on vältettävä.
- 11.** Tehokas julkinen sektori on toimivan hyvinvointivaltion edellytys. Se kirittää markkinoita ja lisää kansalaisten hyvinvointia. On aloitettava paikallishallinnon tehokkuusohjelma hyvinvointivaltion pelastamiseksi – vastuu on paikallisilla päättäjillä. Suuri julkinen sektori hidastaa talouskasvua: Kunnan on keskityttävä vain välttämättömiin tehtäviin, joita yritykset eivät voi hoitaa.
- 12.** Jokaisen kunnan tulee olla elinkelpoinen. Kuntaliitokset eivät ole itsetarkoitus, mutta joskus välttämätön tie eteenpäin.
- 13.** Kuntien menoja paisuttavat ikääntymisestä johtuvien sosiaali- ja terveydenhuoltomenojen kasvu ja koronakriisin hoito. Palvelutuotannon rakenteelliset ratkaisut on tehtävä rohkeasti. Monituottajamalli sopii kaikkeen.
- 14.** Kuntien tuottavuuden parantamiseksi kunnissa otetaan käyttöön kustannuslaskenta, jossa selvitetään palvelun yksikköhinnat.
- 15.** Kuntatalouden investoinnit ovat historiallisen korkealla: riskinä on niiden nousu kuntien velkaa kasvattamalla tai veroja korottamalla. Kunnan on tehtävä vain välttämättömimmät investoinnit.
- 16.** Kuntien tehtäviä pitää karsia omin päätöksin, mutta myös lainsäädännöllä.

Cre
ine

PRO

M

Key Benefit video 3

SCENARIO 1

KEY VISUAL SCENARIO 2

Male

Both

4

ALUE- KEHITTÄMINEN

Be n

go a

SUOMI ON YRITYSTENSÄ SUMMA

Aluekehittäminen on ministeriöiden, maakuntien, kuntien ja muiden toimijoiden yhteistyöhön perustuvaa laaja-alaista toimintaa. Se pyrkii edistämään hyvinvointia maan eri alueilla. Kuntien kehitystä ei voi käsitellä ilman laajaa alueellista näkökulmaa.

Kunta, maakunta ja alueella toimivat valtion viranomaiset luovat alustan, jolle yrittäjät ja yritykset rakentavat elinvoiman.

Jokaisen alueen on luotava edellytykset kehittyvälle ja käytännönläheiselle yritystoiminnalle, joka parantaa alueen kilpailukykyä sen omista lähtökohdista. Vahva yrittäjyyspolitiikka on tehokasta aluekehitystä. Siten alue pysyy elinvoimaisena ja julkisten palveluiden rahoitus kestäväenä.

Alueellisesti voi esimerkiksi kasvattaa vientihakuisten yritysten määrää, tukea työnantajayrittäjien määrän kasvua ja edistää yritysten omistajanvaihdoksia.

Viime vuosina pienten työnantajayritysten määrä on laskenut. Kansainvälistyvä liiketoimintaympäristö ja oikeiden verkostojen löytäminen ovat haaste erityisesti pk-yrityksille. Samanaikaisesti Suomi tarvitsee yhä enemmän yrityksiä, joilla on omia tuotteita ja palveluita vientiin.

Omistajanvaihdoksen läpikäyneistä yrityksistä noin 30 prosenttia muuttuu kasvuyrityksiksi. Omistajanvaihdos on vaihtoehto uuden yrityksen perustamiselle tai yritystoiminnan lopettamiselle.

YRITTÄJYYTEEN VAUHTIA MAAKUNNALLISISTA SELVIYTYMIS- SUUNNITELMISTA

Maakunnalliset selviytymissuunnitelmat on valjastettava maakuntien ja kuntien elinkeinopolitiikan tehokkaaksi tueksi.

Suomen Yrittäjät esitti koronakriisin keskellä aluekehitysohjelmassaan maakunnallisten selviytymissuunnitelmien laatimista maakuntien liittojen johdolla. Suunnitelman mallisisältö esiteltiin Yrittäjien aluekehittämissuunnitelmassa [Suomi on yritystensä summa 2.0.](#)

Yrittäjät suositteli, että suunnitelma laaditaan yhdessä yritysten, maakunnan, kuntien, oppilaitosten, Ely-keskusten, kehitysyhtiöiden, uusyritysryhmien sekä keskeisten rahoittajien kesken. Yrittäjien aluejärjestöt olivat tässä tärkeä toimija omalla alueellaan.

Maakuntaliitot päättivät nopeasti selviytymissuunnitelmien laatimisesta. Suunnitelma on tehty jokaisessa maakunnassa. Ne painottuvat elinkeinoelämän toimintaedellytysten ylläpitämiseen ja kehittämiseen, investointeihin, työllisyyteen ja osaamiseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) on asettanut alueellisten elvytysrahoituksen myöntämisen edellytykseksi maa-

Suomen Yrittäjien aluekehittämisohjelma [Suomi on yritystensä summa 2.0](#)

kunnallisten selviytymissuunnitelmat. TEM myöntää selviytymissuunnitelmien perusteella rahoitusta heikentyneen aluetalouden ja työllisyyden elvyttämiseen sekä uuden kasvun luomiseen maakuntien.

Yrittäjäjärjestö vaikuttaa jatkossakin suunnitelmien sisältöön ja siihen, että ne otetaan elinkeinopolitiikan työkaluiksi alueilla ja kunnissa.

JOKAISEN ALUEEN ON LUOTAVA
EDELLYTYKSET KEHITTYVÄLLE JA
KÄYTÄNNÖNLÄHEISELLE YRITYSTOIMINNALLE,
**JOKA PARANTAA ALUEEN KILPAILUKYKYÄ
SEN OMISTA LÄHTÖKOHDISTA.**

A black and white photograph of a man with tattoos on his arms, wearing a white t-shirt, leaning over a massage table. He is holding the edge of the table with his right hand. The table has the brand name 'D'Neuro' visible on it. The background features a textured wall and several potted plants, including a large monstera leaf on the left and a tall plant on the right. The overall mood is professional and focused.

5

ELINKEINO- POLITIIKKA

ELINKEINOPOLITIikka ON YRITTÄJIEN JA KUNNAN VUOROPUHELUA

Elinkeinopolitiikan asema on vahvistunut kunnissa: on havaittu, että yrittäjyyden vahvistaminen on kuntien elämänlanka. Elinkeinopolitiikka on tekoja elinvoiman ja elinkeinojen puolesta. Sen tärkeimpiä osa-alueita ovat:

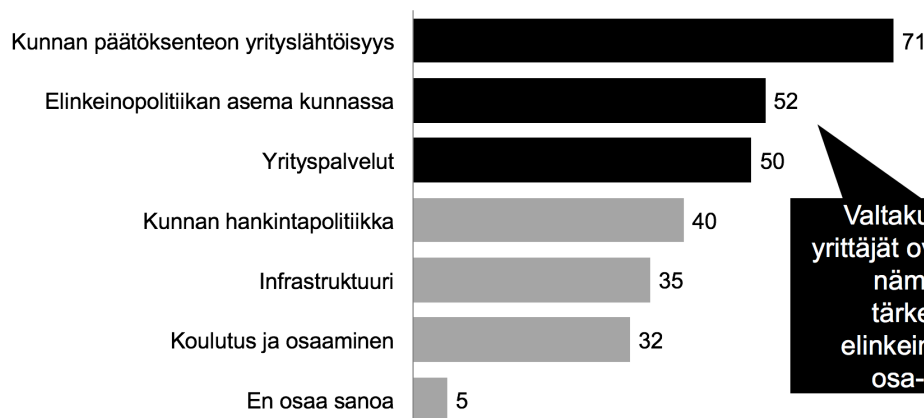
- päätöksenteon yritys­lähtöisyys
- elinkeinopolitiikan asema kunnassa
- yrityspalvelut
- hankintapolitiikka
- liikenneinfrastruktuuri, tietoliikenneyhteydet, kaavoitus ja rakentaminen

- koulutus ja osaaminen

Nämä ratkaisevat usein, suosittelee­ko yrittäjä kuntaansa muille sijaintipaikaksi. Osa-alueet on esitetty tärkeysjärjestyksessä. Järjestys perustuu yli 10 000 yrittäjän antamiin vastauksiin keväällä 2020 toteutetussa Yrittäjien kuntabarometri -kyselyssä.

Yrittäjämönteinen kunta syntyy aina kokonaisuudesta. Siihen vaikuttavat esimerkiksi lapsiperheiden palveluiden

Elinkeinopolitiikan osa-alueet (6) tärkeysjärjestyksessä, % koko maa, N=10404

Valtakunnallisesti yrittäjät ovat arvioineet nämä kolme tärkeimmiksi elinkeinopolitiikan osa-alueiksi.

Vastaajat ovat voineet valita mielestään kolme tärkeintä osa-alueetta

saatavuus, asuinympäristön viihtyvyys, lähiluonto ja yhteisöllisyys. Pitää nähdä, mikä oikeasti lisää elinvoimaa juuri omassa kunnassa ja panostaa siihen. Strateginen painopiste voi olla esimerkiksi matkailu, liikenneinfra tai terästeollisuuden osaaminen.

KUNTAESIMERKKI:

SEINÄJOKI HOUKUTTELEE YRITTÄJIÄ

Seinäjoen kaupunki Etelä-Pohjanmaalla on tunnettu yrittäjähenkisyydestään. Yrittäjien kuntabarometrissa kaupunki voitti yli 50 000 asukkaan sarjan kolmatta kertaa peräkkäin.

Seinäjoki on satsannut yritysälähtöisyyteen sekä strategiassaan että teoissaan. Kaupunki kertoo suunnitelmistaan etukäteen eikä vasta sitten, kun päätökset on jo tehty. Näin niihin voi vielä vaikuttaa.

Esimerkiksi koronavaiheissa Yrittäjien paikallisyhdistys sekä kaupungin kehitysyritys Into Seinäjoki pistivät nopeasti pystyyn Kriisin yli-ryhmän, joka keräsi ja jakoi tietoa yrittäjille.

Kaupunki kehittää infraa ja esimerkiksi kaavoituksen, tonttien myynnin ja vuokraamisen prosesseja on kehitetty jouheviksi.

Tavoitteena on houkuttaa alueelle lisää yrityksiä esimerkiksi yritysvierailuilla ja suoramarkkinoinnilla. Kehitysyritys Into Seinäjoella on selkeät tulostimet yritysten houkuttelemiseksi kaupunkiin.

YRITYSPALVELUITA ELINKAAREN ERI VAIHEISIIN

Uudet yritykset luovat uutta työtä

Kunnan kannattaa satsata yrityspalveluihin: edistää uusien yritysten syntyä ja sijoittautumista ja toimivien yritysten kehittämistä sekä pitää toimintaympäristö sujuvana.

Elinkeinotyötä tehdään seudullisena ja kuntakohtaisena. Organisoitumistapoja ovat esimerkiksi kuntaorganisaation osana, kehitys- tai elinkeino-yhtiönä tai yhdistyksenä. Elinkeinotyön tavoite on lisätä alueen yrittäjyyttä, yritysten kasvua ja kilpailukykyä sekä vahvistaa alueen elinvoimaa. Toiminta perustuu alueen ja yritysten tuntemukseen, pitkiin asiakassuhteisiin, osaamiseen ja kuntaomistajalta saatuu ohjaukseen. Kuntien rahoittamat yrityspalvelut ovat usein yrittäjän lähipalvelu, jonka kautta yrittäjä saa tietoa ja löytää myös muiden toimijoiden kuten Ely-keskusten, TE-toimistojen, yrittäjäjärjestön, Leader-ryhmien, Business Finlandin ja myös yksityisten konsulttien palveluja.

Elinkeinotyötä ovat esimerkiksi:

- Yrityspalvelut yrityksen koko elinkaarelle alkavan yrittäjän neuvonnasta omistajanvaihdoksiin sekä opastaminen yrityskehitys- ja rahoituspalveluissa.

Mikä julkisesti järjestetty palvelu arvioidaan tärkeäksi?

Mikä julkisesti järjestetty yrityspalvelu on mielestäsi tärkeä? Valitse 1-3 tärkeintä.

Lähde: Kantar TNS: Yrittäjä Gallup tammikuu 2020, vastaajia 1051. Tilaaja: Suomen Yrittäjät.

Total tammikuu/2020 (n=1051)

- Toimintaympäristön vahvuuksien tunnistaminen ja muuntaminen elinvoimatekijäksi: esimerkiksi infrastruktuuri, alueen erikoisosaaminen, luonnonvarat, maantieteellinen sijainti ja tapahtumat.
- Alue-markkinoinnin vastuu on yritysten osalta käytännössä aina elinkeino-yhtiöillä. Usein niiden tehtävänä on myös huolehtia alueen matkailupalveluiden, sijoittumiseen liittyvien mahdollisuuksien tai yleisemminkin koko seudun markkinoinnista.

ELINKEINOYHTIÖT LÄHELLÄ YRITYKSIÄ

Elinkeinopalvelut/Kehitys-yhtiö Oy:n omistaa useimmiten kunta tai useampi kunta yhdessä (esimerkiksi työssäkäyntialue). Joskus elinkeino-yhtiöissä on myös yksityistä omistusta, kuten alueen yrityksiä tai yrittäjäjärjestö. Jos mukana on yksityistä omistusta, kunnan pitää hankintalain mukaisesti kilpailuttaa palvelujen osto elinkeino-yhtiöltä. Yhdistyspohjaisissa toimijoissa kunta voi olla jäsenenä tai antaa yhdistykselle avustusta.

Organisoituminen seuduittain voi tuoda etuja vaikuttavuuteen ja toiminnan organisointiin. Perusrahoitus elinkeino-yhtiöille tulee kunnilta. Rahoitus määräytyy usein euroa/asukas-periaatteella, ja sen tasoon vaikuttaa kehitys-yhtiölle annettujen tehtävien sisältö ja se, miten kehitys-yhtiö palvelut tuottaa.

Yhtiömuotoinen toiminta on usein tehokasta, joustavaa ja lähellä yrittäjiä. Elinkeino-yhtiöissä myös toiminta on usein yrityselämän tarpeiden mukaista ja nopeaa. Eduiksi voidaan lukea myös yritysryhmähankkeiden luominen yritysten ajankohtaisten tarpeiden mukaan sekä toimialakohtainen palvelu.

Mikäli käytännön toiminta elinkeinopolitiikan ohjaamisen lisäksi on kuntaorganisaatiossa, pitää huolehtia, että yrittäjät saavuttavat palvelut helposti ja että ne ovat monipuolisia. Kunnan tulee huolehtia myös, että yrittäjyyttä suunnittelevat henkilöt ja aloittavat yritykset saavat alueellaan riittävät palvelut. On keskeistä huomata, että alkavan yrittäjän palveluiden kohderyhmä ovat yrittäjyyttä suunnittelevat henkilöt. Yrittäjyys on myös tapa työllistää itsensä ja ehkä myös muita. Alkavan yrittäjän palveluilla tulee olla toimiva yhteys alueen työllisyyspalveluihin.

UUSYRITYSKESKUS AUTTAA YRITTÄJYYTTÄ SUUNNITTELEVAA

Uusyrityskeskus on konseptoitu ja laatupe-riaatteita noudattava tapa toteuttaa alkavan yrittäjän neuvontapalvelut. Toiminta ja sen rahoitus perustuvat julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyölle, jossa ovat mukana alueen kunnat, yritykset ja elinkeinoelämän eri järjestöt. On tärkeää, että kunnat osallistuvat uusyrityskeskusten rahoittamiseen.

Uusyrityskeskus palvelee kaikkia alueellaan yrittäjyyttä suunnittelevia. Palvelut ovat maksuttomia. Palvelun ytimessä ovat liikeidean sparraus ja yritystoiminnan kannattavuuden arviointi yhdessä yrittäjyyttä suunnittelevan henkilön kanssa. Lisäksi Uusyrityskeskuksista saa tietoa ja apua käytännön perustamistoimissa sekä esimerkiksi kevytyrittäjyydestä.

Uusyrityskeskus-neuvonnan kautta perustetuista yrityksistä 80 prosenttia toimii viiden vuoden kuluttua. Tämä on selvästi korkeampi osuus kuin keskimäärin: keskimäärin pk-yrityksistä on viiden vuoden kuluttua toiminnassa noin puolet.

Suomessa toimii 30 Uusyrityskeskusta, joiden toiminta-alue kattaa noin 150 kuntaa ja 80 prosenttia Suomen väestöstä. Jos kunnassa ei ole Uusyrityskeskusta, kunta voi liittyä jonkun olemassa olevan Uusyrityskeskuksen toiminta-alueeseen, tai konseptin ja yhteiset työkalut saa käyttöönsä liittymällä Suomen Uusyrityskeskukset ry:n jäseneksi.

JULKISEN JA YKSITYISEN YHTEISTYÖ AUTTOI KORONA-KRIISISSÄ TUHANSIA YRITTÄJIÄ

Maaliskuussa 2020 Yrittäjien, Kuntaliiton, Suomen Elinkeino- ja Kehitys-yhtiöt SEKES:n ja Suomen Uusyrityskeskusten välillä käynnistettiin yhteistyö, jolla yrittäjille tarjottiin neuvontaa eri avustus- ja tukimuodoista koronakriisin aiheuttamien vaurioiden vähentämiseksi. Yhteistyöverkostoon liittyi

myös kuntien elinkeinotoimijoita, henkilöitä ProAgriasta sekä Metsäkeskuksesta. Yhteensä yritysneuvoja verkostossa oli noin 600.

Tulokset julkisen ja yksityisen sektorin nopeasti käynnistyneestä joustavasta yhteistyöstä olivat kiistattomia: yrittäjille suunnattuja neuvontatapahtumia verkoston kautta tehtiin kolmessa kuukaudessa yli 30 000. Toiminta nosti tukihakemusten laatua ja vauhditti tukiprosessia.

YRITYSTEN OMISTAJANVAIHDOKSISTA ELINVOIMAA

Tutkimusten mukaan sukupolvenvaihdoksia ja yrityskauppoja tulisi tapahtua Suomessa yrittäjien ikääntymisen takia noin 5 000 vuosittain. Ikääntyminen on omistajanvaihdoksen merkittävin, muttei ainoa syy. Omistajanvaihdoksia toteutetaan Suomessa kuitenkin vain noin 3 000 vuodessa.

Kahdessa kolmasosassa omistajanvaihdoksista yritys myydään ulkopuoliselle. Sukupolvenvaihdoksia omistajanvaihdoksista on noin kolmannes. Perheen ulkopuolelle tapahtuvien myyntien määrä on kasvanut trendinomaisesti.

Yritysten onnistuneilla omistajanvaihdoksilla saadaan aikaan paljon hyvää:

- Työpaikat säilyvät ja lisääntyvät.
- Verotuloja kertyy.
- Alueellisen vireys varmistuu.
- Yritykset kasvavat ja kehittyvät.
- Kertynyttä osaamista ei haaskata.
- Omaisuus karttuu.
- Uudet yrittäjät saavat lentävän lähdön toiminnalleen.

Omistajanvaihdosten suurimpana esteenä on se, että yrittäjät eivät lähde omistajanvaihdosprosessiin ajoissa. Kun kehittämisintoa ei ole, yritykset taantuvat. Yritysten tulisi olla jatkuvasti myyntikunnossa.

Tie yrittäjäksi voi käydä oman yrityksen perustamisen lisäksi myös yritysoston kautta. Tämä pitää tuoda mahdollisten uusien yrittäjien tietoisuuteen.

Kuntien on syytä selvittää oman kuntansa yrittäjien ikärakenne ja yritysten työllisten lukumäärä, jotta omistajanvaihdostoimenpiteet voidaan suunnata laadullisesti ja määrällisesti oikein. Omistajanvaihdoksiin panostaminen on tärkeä osa elinkeinopolitiikkaa.

YRITTÄJYYSMYÖNTEINEN KUNTA:

17. Tuntee kuntansa yritykset, yrittäjien ikärakenteen ja yritysten työllisten lukumäärän. Näin esimerkiksi omistajanvaihdostoimenpiteet voidaan suunnata oikein.
18. Osaa neuvoa yrityksiään rahoitus- ja investointitarpeissa ja työvoiman saamisessa.
19. Varmistaa yrityksen elinkaari palvelut aloittavan yrittäjän palveluista omistajanvaihtoksiin.
20. Asettaa elinkeinopolitiikan kunnan tärkeimmäksi elinvoimatyökaluksi. Sen pitää olla kunnanjohtajan vastuulla, jotta elinvoimanäkökulma huomioidaan läpileikkaavana kaikissa kunnan toiminnoissa.
21. Tukee yrityksiä digitaalisen teknologian käyttöönotossa ja sen edellyttämän osaamisen kehittämisessä.

KUNTAESIMERKKI: PELLOSSAYRITYSPALVELU TOIMII YRITTÄJÄN EHDOLLA

Lappilaisen Pellon kunnan yritys palvelut on arvioitu maan parhaaksi (Yrittäjien kuntabaronometri 2020). Pellon Kehitys Oy takaa sen, että yrittäjä saa aina avun. Jos riittävää apua ei ole kehitysyhtiössä tarjolla, yritysneuvoja opastaa avunantajalle tai yritysneuvoja etsii vastaukset.

Pellossa yrittäjän ei tarvitse lähteä hakemaan neuvoa yritys palveluiden konttorilta, vaan yritysneuvoja menee yritykseen. Tällöin yritystoiminta ei keskeydy tarpeettomasti.

Yritysneuvontaa tehdään yrittäjämaisesti tarvittaessa myös iltaisin ja viikonloppuisin. Vastaavasti kehitysyhtiö joustaa ajankäytön suunnittelussa ja mahdollistaa osaamisen kehittämisen.

Yritys palvelut neuvoi koronakeväänä kolmasosaa kunnan yrittäjistä. Yritys palvelut piti myös huolta siitä, että kaikki kriisin kohdanneet yrittäjät saivat apua.

KUNNAN ON KEVENNETTÄVÄ YRITYSTEN ASIOINTITAAKKA

Yrityksillä on paljon veloitteita, joiden hoitaminen edellyttää asiointia kunnassa. Mitä pienemmästä yrityksestä on kyse, sitä suurempi suhteellisesti on taakka, joka kertyy luvista, ilmoituksista ja muista toimenpiteistä.

Oikein tehtynä kunnallisten palvelujen digitalisointi vähentää yritysten byrokratiaa. Moni yrittäjä toivoo, että kunta-asiat saisi hoidetuksi verkossa ajasta ja paikasta riippumatta. Yrittäjän tilanteeseen liittyvien palvelujen olisi löydettävä vaivattomasti yhden verkkokanavan kautta. Jotta yrittäjän moninkertainen työ vähenisi, olisi kunnalle ja muille julkisille toimijoille kertaalleen syötettyjen tietojen liikuttava saumattomasti tietojärjestelmien välillä.

Kuntien on syytä kehittää asiointi- ja tietojärjestelmiä yhteistyönä. Selvitykset osoittavat, että mitä useampi kunta käyttää samaa digipalvelua, sitä kehittyneempi palvelu on. Vuosien saatossa kasvaneen järjestelmäviidakon rönsyjä on karsittava.

Kun asiointikanavat digitalisoituvat, kunnan on huolehdittava, että yrittäjät saavat riittävästi ohjausta niiden käyttöön.

YRITTÄJYYSMYÖNTEINEN KUNTA

22. Kunnat digitalisoivat yhteistyönä yrityksille suunnattuja asiointipalveluita, yhtenäistävät lupa- ja käsittelyprosesseja, vähentävät asiointikanavien määrää ja liikuttavat yrityksiltä kysytyjä tietoja saumattomasti järjestelmästä toiseen. Mietityillä prosesseilla ja järjestelmillä voidaan antaa asiakkaalle pääsy tarkastelemaan oman asiansa etenemistä päätöksenteossa ja käsittelyssä.

23. Vahvistaa yrittäjien perustason digiosaamista yksityisistä ja julkisista toimijoista muodostuvan tukipalveluverkoston kautta.

KUNTIEN TYÖLLISYYS-KOKEILUISSA YRITTÄJYYS VAIHTOEHTONA

Vuoden 2021 alusta käynnistyvät työllisyyden kuntakokeilut, joilla vahvistetaan kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä. Kokeilujen tavoite on edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista nykyistä tehokkaammin ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Vastuu siirtyy valtiolta kunnille.

Korkeamman työllisyysasteen tavoittelu vaatii uusia keinoja. Työllisyyskokeiluissa onnistumiseen vaikuttavat lainsäädäntö mutta ennen kaikkea muodostuvat käytännöt. Työllisyys-, osaamis- ja sote-palveluiden yhteensovitus on vaikea tehtävä, kun koronakriisissä työllisyysasteen nostaminen on erittäin hankalaa.

Uudistuksessa on otettava huomioon yritysten tarpeet: Työvoimatarpeita tulee ennakoida säännöllisesti yhdessä eri alojen, eri kokoisten yritysten ja niitä edustavien tahojen kanssa jokaisessa maakunnassa. Nykyisin ennakkoinnin toteutus ja aikaansaannosten laatu ovat kirjavia eri maakunnissa.

Yrittäjyys on hyvä vaihtoehto monelle työttömälle

Työllisyyden kuntakokeilun kohderyhmänä ovat henkilöt, jotka eivät ole ansiosidonnaisen työttömyysturvan piirissä, alle 30-vuotiaat nuoret ja kaikki maahanmuuttajat, jotka ovat joko työttömänä tai työvoimapaalveluissa hankealueiden TE-toimistoissa. Kohderyhmät poikkeavat edellisen hallituksen aikana tehdyistä kokeiluista.

Yrittäjyys ja yrittäjämäinen työnteke pitäisi tunnistaa työllistymiskeinona erityisesti maahanmuuttajien ja nuorten kohderyhmissä.

Varmistetaan mekanismit, jossa yrittäjäksi aikova saa yrittäjyyteen liittyvän perusneuvonnan sekä julkisen tuen yritystoimintansa aloittamiseen tasapuolisesti koko maassa. Yrittäjäksi aikovat saavat nyt eri puolilla maata erilaista palvelua eri toimijoilta. Esimerkiksi starttirahalausuntoja käytetään enää vain osassa alueita. Kattavin verkosto laatu- ja järjestelmien on Uusyrityskeskus-verkostossa, mutta myös muita toimijoita on.

Työllistämispalvelut monituottajamallilla

Kokeiluissa on tarkoitus kehittää työnhakijoille tarjottavia työllistymistä tukevia palveluja ja palvelumalleja, joilla ratkaistaan asiakkaiden yksilölliset palvelutarpeet, työllistymisen esteet sekä osaamisen kehittämistarpeet paremmin kuin nyt.

Kokeiluissa on huolehdittava, että:

- Monituottajamalli palveluissa ja koulutuksessa vahvistuu (henkilöstöpalveluyritykset, koulutuksen tuottajat ym.). On erotettava järjestäjän ja tuottajan roolit. Kuntien oman tuotannon tulee tapahtua samalta viivalta kuin yksityisen työllistämiseen ja työvoimapoliittiseen koulutukseen liittyvissä palveluissa.
- Työllisyyden hoidon ja elinvoimapolitiikan yhteyttä tulee vahvistaa, mutta ilman päällekkäistä resurssointia. Tämä onnistuu esimerkiksi erilaisten työllistämisen- ja yrityspalveluseleiden luomisella sekä liittämällä kokeilut olemassa oleviin alkavan yrittäjän neuvontapalveluihin.
- Julkisen sektorin toimijat eivät tee päällekkäistä työtä. Riski päällekkäisyyteen johtuu siitä, että eri rahoituslähteistä rahoitetaan useita, muidenkin kuin työllisyyspalveluiden toteuttamia toimenpiteitä, joiden pyrkimyksenä on edistää työllisyyskokeilun kohderyhmien kuntoutumista, kouluttautumista ja työllistymistä.

- Työllistymiseen liittyvän palvelutuotannon markkinat eivät päädy kuntien ja valtion väliseksi reviiritisteluksi. Ei ole tarkoituksenmukaista julkisten varojen käyttöä, jos kunnat rakentavat työllisyyskokeilun toteutuksen tueksi uusia, päällekkäisiä julkisia yrityspalveluita.

ELINKEINOPALVELUJEN TUETTAVA PK-YRITYSTEN DIGITALISAATIOA

Liian moni pk-yritys on jäänyt takamatkalle uuden teknologian käytössä. Tämä on harmi, sillä digitalisoituneemmat yritykset ovat muita tuottavampia. Siten niiden vaikutus kotikuntansa elinvoimaan on tavallista suurempi.

Kunnalliset elinkeinopalvelut, kehitysyritykset ja oppilaitokset on syytä virittää edistämään digitaalisten ratkaisujen ja liiketoimintamallien käyttöönottoa pienissä ja keskiuurisissa yrityksissä. Digialan yritykset on hyvä ottaa tuomaan kunnan palveluverkostoon tarvittavaa asiantuntijuutta. Pk-yritykset kaipaavat tietoa etenkin tarvemäärittelyyn ja oikean digiratkaisun valintaan.

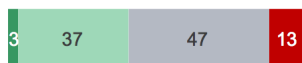
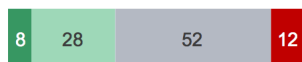
Moni yritys on poikkeusoloissa saanut uutta intoa toimintansa kehittämiseen. Samalla kuitenkin osaamiserot korostuvat: yrittäjistä vain joka toinen arvioi digitaalisen

Hieman yli kolmannes arvioi henkilöstönsä digiosaamisen hyväksi
Yksinyrittäjät arvioivat kilpailijoiden digitaalisen osaamisen paremmaksi

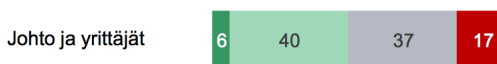
prior

Millaiseksi arvioit oman/yrityksesi johdon/henkilöstön/kilpailijoiden digiosaamisen tällä hetkellä? (%)

Työnantajayritykset (n=265)

Yksinyrittäjät (n=108)

Henkilöstö

Kilpailijat

Erinomainen   Kohtalainen
Hyvä   Huono tai erittäin huono

KUNNAN KANNATTA A SATSATA YRITTÄJIEN DIGITAITOJEN VAHVISTAMISEEN YHDESSÄ PAIKALLISTEN YRITTÄJÄYHTEISÖJEN KANSSA.

osaamisensa vähintään hyväksi. Kunnan kannattaakin satsata yrittäjien digitaitojen vahvistamiseen yhdessä paikallisten yrittäjäyhteisöjen kanssa. (Suomalaisten pk-yritysten digiosaaminen 2019 -kysely.)

KUNNAN DATA- VARANTOJEN JA TILOJEN EDISTETTÄVÄ INNOVAATIOITA

Kunnan toiminta kerryttää yhä enemmän dataa eli digitaalisessa muodossa olevaa informaatiota. Data on arvokas resurssi paitsi kunnalle myös yrityksille, jotka voivat siihen perustuen tarjota kunnalle ja kuntalaisille entistä parempia palveluita. Kunnan kannattaakin avata omia ja omistamiansa yhtiöiden datavarantoja yritysten jalostettavaksi tietosuoja, tekijänoikeuksia ja liikesalaisuuksia kunnioittaen.

Kunnan hankinnoilla sekä uusilla julkisten palveluiden ja infrastruktuurin yhteiskehittämisen malleilla voidaan tukea edistyksellisiä ratkaisuja tarjoavien yritysten kehitystä merkittävästi. Samalla kuntapalveluiden laatu ja tehokkuus kohentuvat. Hankintalain mahdollistama innovaatiokumppanuus on hyvä mekanismi, johon kunnan hankintayksiköiden ja yritysten on syytä tarttua.

Kunnan tilat, infrastruktuuri sekä maa- ja vesialueet voivat soveltua oivallisesti uusien teknologioiden testaamiseen. Kunnan onkin suositeltavaa avata niitä kokeiluympäristöiksi innovatiivisille yrityksille.

YRITTÄJYYSMYÖNTEINEN KUNTA:

24. Kunnalliset kehitys- ja elinkeino-yhtiöt, oppilaitokset ja muut yrityspalvelut tukevat yhdessä paikallisten yrittäjäyhteisöjen kanssa yrityksiä digitaalisen teknologian käyttöönotossa ja sen edellyttämän osaamisen kehittämisessä.

25. Kunta ja kuntaomisteiset yhtiöt avaavat datavarantojaan rakentaen yhteen toimivat rajapinnat ja edistävät näin yritysten mahdollisuuksia tuottaa uusia ja innovatiivisia palveluita.

26. Kunnan hankintayksiköt nostavat innovatiivisten ratkaisujen osuutta kokonaishankinnoista ja vahvistavat omaa ja yritysten kykyä hyödyntää yksityisen ja julkisen sektorin innovaatiokumppanuuksia.

27. Kunta avaa julkisia tiloja, infrastruktuuria ja maa- ja vesialueita innovatiivisten yritysten kokeiluympäristöiksi.

6

YRITYS- VAIKUTUKSET

YRITYYSVAIKUTUSTEN ARVIOINTI MITTAA VAIKUTUSTA ELINVOIMAAN

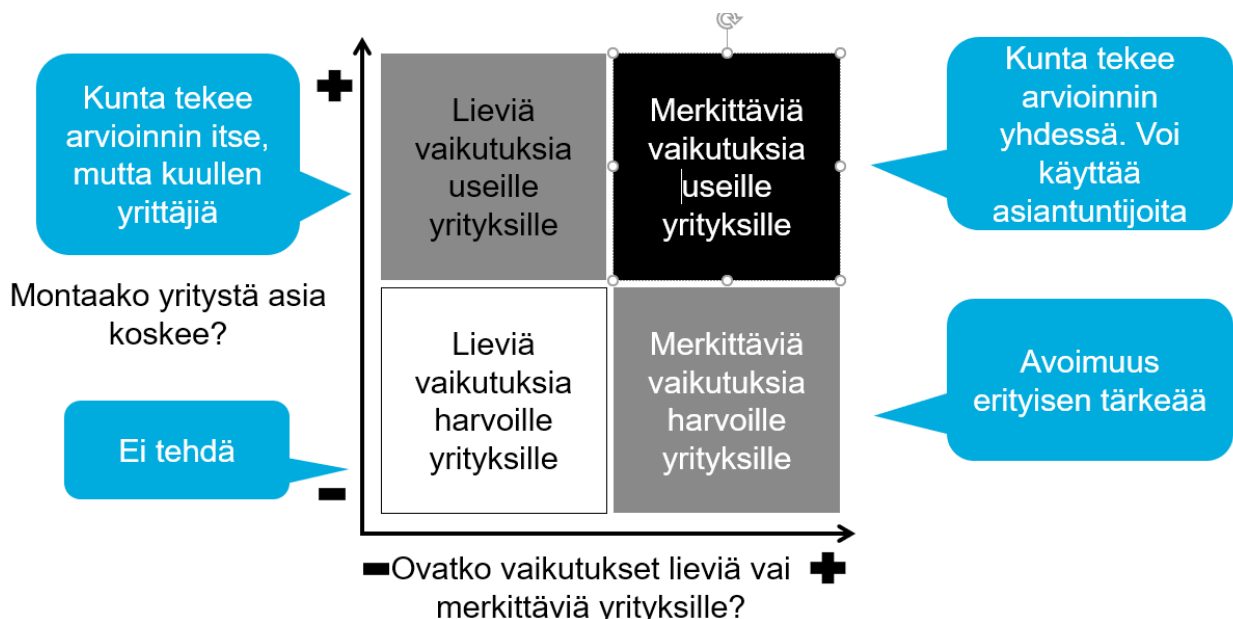
Ehkä tärkein kunnan tehtävistä on luoda edellytykset yritystoiminnalle. Yritysten ja kunnan menestymistä voidaan tukea arvioimalla yritysvaikutukset jo valmistelussa.

Suurin osa kunnissa tehtävistä päätöksistä vaikuttaa yritysten toimintaedellytyksiin jollain tavalla. Arviointia

tarvitaan esimerkiksi merkittävistä kunnan kilpailutuksista, maankäyttöpolitiikasta ja jätehuollon järjestämisestä.

Yritysvaikutusten arviointi ei tarkoita, että päätökset tehtäisiin yrittäjien ehdoilla: arviointi lisää yrittäjyisyyden todennäköisyyttä ja vähentää riskiä yrittäjyyden kannalta haitallisiksi päätöksiksi. Joskus riittää arvio siitä,

Esimerkki yritysvaikutusten arvioinnista nelikenttämallilla:

PAIKALLINEN YRITTÄJÄJÄRJESTÖ ON LUONTEVIN VASTINPARI KUNNAN KANSSA KÄYTÄVÄÄN ELINVOIMAVUOROPUHELUN. **YRITTÄJÄJÄRJESTÖN ARVIO EDUSTAA KAIKKIA YRITTÄJIÄ JA YRITTÄJIKSI AIKOVIA.**

onko päätöksellä vaikutuksia yrityksiin. Mitä merkittävämstä päätöksestä on kyse, sitä perusteellisempi arviointi tarvitaan.

Yritysvaikutusten selvittäminen on otettava järjestelmälliseksi osaksi päätösprosessia. Arviointiin voi kehittää oman prosessin tai hakea hyviä toimintamalleja muilta.

Yrittäjämysteinen kunta ymmärtää, että päätösten viipymisellä ja tekemättä jäämisellä on myös elinvoimavaikutuksia. Kunnassa, joissa päätökset ja niiden toteutukset eivät etene, on todennäköisesti vähemmän elinvoimaa.

Päätöstä valmistelevat henkilöt kunnissa saavat yritys- ja elinvoimavaikutusten arviointityöhön apua kysymällä yrittäjiltä näkemystä. Paikallinen yrittäjäjärjestö on luontevin vastinpari kunnan kanssa käytävään elinvoimavuoropuheluun. Yrittäjäjärjestön arvio edustaa kaikkia yrittäjiä ja yrittäjiksi aikovia.

Yritysvaikutusten arviointi on väline tehdä kunta yrittäjyysmyönteisemmäksi mielikuvien lisäksi käytännössä. Yritysvaikutusten arvioinnin avulla kaupunki varmistaa, ettei päätöksillään aiheuta esteitä yritystoiminnan kehittymiselle.

Systemaattinen yritysvaikutusten arviointi edellyttää:

- Viranhaltijoilta sitoutumista ja
- luottamushenkilöiltä valmiutta seurata yritysvaikutusten arviointikäytännön noudattamista.

YRITTÄJYYSMYÖNTEINEN KUNTA:

28. Arvioi yritysvaikutuksia pysyvänä osana kaikkea päätösvalmistelua. Jälkikäteen pitää tarkistaa, toteutuivatko yritysvaikutukset arvioidun kaltaisina.
29. Käy aktiivista vuoropuhelua yritysten kanssa.
30. Panostaa uuden yksityisen elinkeinotoiminnan edellytysten luomiseen.

7

MAAN- KÄYTTÖ

MAANKÄYTTÖ JA RAKENTAMINEN LUOVAT VAHVAN KIVIJALAN

Mitä enemmän kunnassa on yrityksiä, sitä enemmän alueella on hyvinvointia, elinvoimaa, palveluja, työpaikkoja ja verotuloja

KILPAILUVALTTEINA INVESTOINTEJA TUKEVA MAANKÄYTTÖ JA SUJUVAT LUPAPALVELUT

Yrityksillä on erilaisia käytännön tarpeita sijaintipaikkakunnan suhteen, mutta myös kunnan omilla toimilla ja yritysmyönteisillä toimintatavoilla on suuri merkitys investointipäätöksiin. Maankäyttöpoliitikalla sekä sujuvilla kaava- ja lupaprosesseilla on vaikutuksensa alueen houkuttelevuuteen. Nopealla ja ketterällä kaavoituksella kunta antaa itsestään kuvan houkuttelevana investointipaikkana. Hitaan kaavoittajan tai luvittajan maineessa olevat kunnat eivät ole yrityksille vetovoimaisia sijoituspaikkoja.

Kunnan maankäytön suunnittelun välineitä ovat muun muassa

- yleiskaava ja asemakaava,
- kunnan strategiat ja ohjelmat,
- maapolitiikka sekä
- rakennusjärjestys.

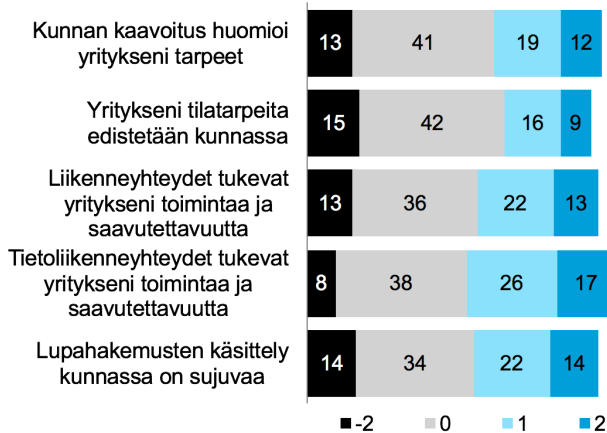
Kunnan on huolehdittava alueiden käytön suunnittelusta, rakentamisen ohjauksesta ja valvonnasta alueellaan sekä maapolitiikan harjoittamisesta. Onnistuakseen kunnalla tulee olla käytettävissään riittävät voimavarat ja asiantuntemus. Maapolitiikalla tarkoitetaan kunnan maanhankintaan, tonttiluovutukseen ja kaavojen toteuttamiseen liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä. Kunnassa on hyvä laatia oma maapolitiittinen ohjelma, jos sitä ei vielä ole. Maankäytön tulee tukea uusien yritystonttien kaavoittamista sekä rakennusten sujuvaa käyttötarkoitusten muuttamista. Maankäytöllä on myös merkittävä rooli kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamisessa.

Yritysten hankkeisiin tarvitaan kaavoituksen lisäksi usein erilaisia lupia ja selvityksiä. Tavallisimpia ovat rakennusluvut, toimenpideluvat ja maa-aineisluvut. Koska lupapalveluiden joutuisuus on kaavoituksen rinnalla tärkeä seikka investointipäätöksiä tehtäessä, on käsittelyajat syytä määritellä mahdollisimman lyhyiksi ja siten, että yritykset voivat luottaa annettuihin arvioihin. Digitalisaatio mahdollistaa tehokkaat ja laadukkaat viranomaispalvelut ja hankesuunnittelun.

Kunnan tulee laatia ja hyväksyä rakennusjärjestys, jolla annetaan paikallisista oloista johtuvia määräyksiä ja ohjeita. Rakennusjärjestyksen määräykset voivat koskea rakennuspaikkaa, rakennuksen kokoa ja sen sijoittumista, rakennuksen sopeutumista ympäristöön, rakentamistapaa, istutuksia, aitoja ja muita rakennelmia, rakennetun ympäristön hoitoa, vesihuollon järjestämistä, suunnittelutarvealueen määrittelemistä sekä muita niihin rinnastettavia paikallisia rakentamista koskevia seikkoja. Puhtaiden maiden ja yli-

Infrastruktuuri (N=10404)

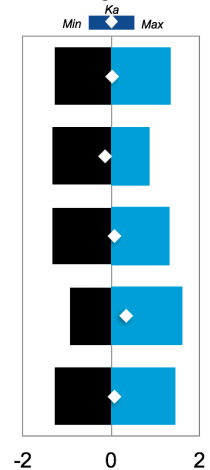
Vastaukset asteikolla, %

Kehittymissuunta, keskiarvo

Hajonta

jäämämassojen toimivalla varastoinnilla voidaan rakennushankkeita sujuvoittaa ja myös hallita kustannuksia.

Kunnalla on harkintavaltaa sen suhteen, kuinka byrokraattinen se erilaisissa lupa-asioissa on. Kunta voi esimerkiksi linjata, vaatiiko mainoskyltin pystyttäminen tai kioskin, lavan, hiihtohissin, varastoalueen tai parkkipaikan rakentaminen tai energiaremontin toteuttaminen rakennusluvan, toimenpideluvan, toimenpideilmoituksen vai voiko toimenpiteen tehdä ilman ilmoitusta.

Kunnan kannattaa määritellä maankäyttöpoliittikkansa. Maaohjelman valmisteluun tai olemassa olevan ohjelman päivittämistyöhön on hyvä ottaa mukaan alueelliset ja paikalliset yrittäjäyhdistykset. Puhtaiden maiden ja ylijäämämassojen toimivalla varastoinnilla voidaan rakennushankkeita sujuvoittaa ja myös hallita kustannuksia.

KUNTAESIMERKKI: LIETO LÄHETTÄÄ YRITTÄJILLE TEKSTI-VIESTEJÄ JA PANOSTAA INFRAAN

Varsinaissuomalainen Lieto on perinteisesti menestynyt Yrittäjien kuntabarometri -kyselelyssä. Kunta voitti jälleen sarjansa.

Kunnan mukaan keskeinen syy tähän on se, että päätöksenteko ja asioiden tärkeysjärjestys ovat yrittäjien mielestä mallillaan. Eriytyisesti infrahankkeet asetetaan etusijalle.

Lieto kehuu, että heillä on Suomen nopeimmat lupapalvelut. Lupien käsittely alkaa heti, ja ne ratkaistaan viivyttelemättä. Käsittely ei pysähdy asiakirjojen puutteiden vuoksi, vaan yrittäjää ohjataan eteenpäin.

Hyvällä palvelulla on aina kasvot. Yrittäjää ei pompoteta viranhaltijalta toiselle, vaan viranhaltijoista vastuuhenkilö vie aina asiaa eteenpäin.

Kunta on lanseerannut tekstiviestipalvelun yrittäjille. Perinteisten toimintamallien, kuten aamukahvivilaisuuksien, lisäksi kunta tiedottaa ja muistuttaa tulevista asioista tekstiviesteillä. Näin yrittäjät tietävät, mitä kunnassa tapahtuu lähiaikoina ja he osaavat varautua siihen. Palvelu on saanut hyvän vastaanoton.

YRITTÄJYYSMYÖNTEINEN KUNTA:

31. Kunnalla on selkeä maapoliittinen ohjelma, koko kunnan kattava yleiskaava ja ajantasaiset asemakaavat.
32. Palveluprosessissa opastetaan ja neuvotaan yrittäjää.
33. Kunnassa on riittävät resurssit ja osaaminen, jotta lupa- ja kaavaprosessien nopeus kyetään optimoimaan.
34. Verkostot yrittäjäjärjestön ja yritysten kanssa toimivat.
35. On ohjeelliset tonttirajat, joustavuutta ja räätälöintiä.
36. Hinnoitteluperusteet ovat läpinäkyviä.

JÄTEHUOLLON JÄRJESTÄMISESSÄ OTETTAVA HUOMIOON ASUKKAIDEN JA YRITYSTEN TARPEET

Suomi on tarkoitus nostaa kiertotalouden kärkimaaksi. Taivoite on kunnianhimoinen. Sen saavuttamiseksi on vähennettävä jätteen syntymistä ja ohjattava jäte polttolaitosten sijasta uusiokäyttöön ja kierrätykseen. Myös kunnissa tulee edistää jätteen ja materiaalivirtojen uudelleenkäyttöä ja kierrättämistä. Näistä oman alueen jätehuollon isoista linjoista päätetään demokraattisesti luottamushenkilöistä koostuvissa viranomaisissa – joko kunnan omassa lautakunnassa tai kuntien yhteisessä jäteviranomaisessa. Päätöksenteossa tulisi kuulua ympäristönäkökulmien lisäksi kuntalaisten ja paikallisten yrittäjien ääni.

Yksityiset yritykset ovat jo vuosikymmenten ajan kehittäneet Suomessa toimivia keräys-, lajittelu- ja kierrätyspalveluja. Esimerkiksi muovin erilliskeräys sekä pakkausten monilokerikkokeräys ovat syntyneet yritysten innovaatioista. Kunta voi päätöksillään tukea toimialan yrittäjyyttä ja

edistää päätöksillään jätteen erilliskeräystä ja kierrättämistä. Samalla tuetaan alueen yrittäjyyttä ja työpaikkoja.

Kunnan tai kuntien yhteinen jätehuoltoviranomainen (esimerkiksi jätelautakunta) voi laissa säädetyin edellytyksin päättää, että asukkaiden jätekuljetukset järjestetään kunnan kilpailutuksella (kunnan malli) tai siten, että alueen asukkaat saavat itse valita oman jätekuljettajansa (kiinteistönhaltijan malli).

Toimivan kilpailun kannalta asukkaan valintaan perustuva malli on parempi vaihtoehto, sillä kuntien kilpailutuksissa pärjäävät valitettavan usein joko isot kansainväliset tai kansalliset yritykset. Käytännössä kilpailutuksista on usein seurannut, että jopa kymmenet paikalliset yritykset ovat joutuneet lopettamaan asiakassuhteensa hävittyään tarjouskilpailun. Uhkana on yritysten toiminnan alasajo ja työpaikkojen menetykset.

Kunnat voivat siirtää asukasjätehuollon palvelutehtäviään omistamilleen osakeyhtiöille. Tämän lisäksi kunnat tai niiden yhtiöt ovat velvollisia hoitamaan lakisääteisesti myös yritysten jätehuoltoa, jos nämä eivät saa tarvitsemiaan palveluita yksityisiltä jätehuollon markkinoilta. Kunnallisten tehtävien hoitamisen lisäksi kuntaomisteiset yhtiöt voivat kilpailla yksityisten yritysten kanssa yritysjätehuollon markkinoilla. Kuntien omistajaohjauksen keinoin tulisi kuitenkin huolehtia, ettei oma suuryritys haittaa yksityisten yritysten toimintaedellytyksiä. Kunnan on perusteltua keskittyä hoitamaan vain lakisääteisiä tehtäviään ja välttää kilpailemasta alueensa pienyrittäjien kanssa.

YRITTÄJYYSMYÖNTEINEN KUNTA:

37. Antaa pienempienkin kuljetusyritysten tarjota vapaasti palvelujaan kuntalaisille siten, että asukkaat voivat itse valita oman kuljettajansa (ns. kiinteistönhaltijan malli).
38. Hoitaa itse tai omistamansa osakeyhtiön kautta ainoastaan kunnalle suunnatut viranomais- ja palvelutehtävät.
39. Ei kilpaile jätehuollon vapailta markkinoilla alueen yksityisten pienyritysten kanssa.

OSAN ASUKASKASJÄTTEEN KULJETUKSEN
JÄRJESTÄMISEEN ON KAKSI TAPAA.
**KIINTEISTÖNHALTIJAN MALLI ON NIISTÄ
YRITTÄJYYTTÄ TUKEVA VAIHTOEHTO.**

8

PERUSINFRA

PERUSINFRA JA SUJUVA LIIKENNE LUOVAT POHJAN MENESTYKSELLE

TIETOLIIKENNE- YHTEYKSIEN VASTATTAVA YRITYSTEN TARPEISIIN

Viimeistään koronapandemia osoitti, että tietoliikenneyhteydet ovat osa yhteiskunnan perusinfrastruktuuria. Kun tiedonsiirtokapasiteetin tarve kasvaa, on tietoverkkojen kattavuudesta ja toimintavarmuudesta huolehdittava jokaisessa kunnassa ja kunnan eri alueilla.

Suomi on nopeiden kiinteiden laajakaistayhteyksien saatavuudessa Pohjoismaiden peränpitäjä. Langattomien mobiililaajakais-
taverkkojen kohdalla tilanne on onneksi parempi. Koska mobiiliyhteydet ovat ainakin toistaiseksi ominaisuuksiltaan epävarmempia kuin kiinteät yhteydet, eivät ne yksin kykene vastaamaan kotitalouksien, yritysten ja julkisten toimijoiden tiedonsiirtotarpeen kasvuun. Huippunopeat kiinteät yhteydet ovat siten jatkossakin digitaalisen infrastruktuurin ydintä – ja myös mobiiliyhteyksien selkäranka.

Valtaosa Suomen laajakaistaverkosta rakentuu markkinaehtoisesti. Siellä, missä markkinat toimivat, ei niiden

toimintaan ole syytä puuttua. Kun markkinoilla ilmenee puutteita esimerkiksi alhaisen käyttäjämäärän ja pitkien etäisyyksien vuoksi, on laajakaistarakentamista tuettava niin EU:n, valtion kuin kuntien varoista.

Kunta voi edistää laajakaistayhteyksien rakentamista myös keventämällä ja yhtenäistämällä laajakaistarakentamisen lupa- ja sääntelykäytäntöjä. Lisäksi kunta voi lisätä laajakaistayhteyksien kysyntää digitalisoimalla julkisia palveluita sekä valokuiduttamalla julkisia tiloja, kuten kouluja ja virastoja.

LIIKENNEINFRA JA SAAVUTETTAVUUS TUKEMAAN YRITTÄJYYTTÄ

Liikenneinfrastruktuurin taso vaikuttaa alueen saavutettavuuteen ja siitä syntyviin kustannuksiin. Yritysten on huomioitava saavutettavuus ja kuljetuskustannukset sijaintipaikan valinnassa ja investointipäätöksissä. Hyvät liikenneyhteydet ovat yksi keskeinen kunnan vetovoimatekijä. Tasokas liikennejärjestelmä tukee ihmisten ja tavaroiden liikkuvuutta ja parantaa kunnan elinvoimaisuutta.

Liikenneolosuhteet pitää suunnitella kantamaan tulevaisuuteen. Kunnat ja kaupungit ovat merkittäviä liikenneväylien kunnossapidon ja investointien rahoittajia. Kuntien tulee turvata oman alueensa saavutettavuus ja infra-

struktuuri niin, että yrittäjien toimintaedellytykset kunnan sisällä, alueella ja valtakunnallisesti ovat kunnossa.

Laajan työssäkäyntialueen toimivuus mahdollistaa yrityksille osaajien saatavuuden ja kunnissa asuville ihmisille laajat työmarkkinat. Työssäkäyntiin on oltava taloudellisesti kannattavaa, liikkumisen sujuvaa ja hyvinvoinnin kannalta toimivaa.

YRITTÄJÄVETOISET ENERGIARATKAISUT POLITIIKAN KESKIÖN

Energiasektorilla kuntaomisteisilla energiayhtiöillä on suuri merkitys ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Kuntapäätäjillä on siten keskeinen rooli energiasektorin päästövähennystalkoissa.

Jotta energiasektorilla saavutetaan ilmastotavoitteet, fossiilisista tuontipolttoaineista pitää päästä eroon. Myös kotimaisen turpeen käyttö vähenee vääjäämättä hallituksen linjauksien johdosta. Koska turpeen käyttö vähenee, on tärkeää tukea turvepolttoaineen arvoketjussa toimivien satojen pienyrittäjien siirtymistä uusille liiketoiminta-alueille. Energiapolitiikassa on myös tärkeä huomioida turpeen rooli huoltovarmuuspolttoaineena.

Hallituksen linjauksen mukaan valtion ja kuntien kiinteistöjen öljylämmityksestä tulee luopua vuoteen 2024 mennessä. Vaikka paikalliset ratkaisut eivät ole keino korvata Suomen kaikkea energiatarvetta, fossiilista tuontipolttoaineista luopuminen luo haasteista huolimatta tilaa yrittäjävetoisille ratkaisuille. Puhtaammat teknologiat ja polttoaineet, perustuvat pääosin kotimaisten energialähteiden hyödyntämiseen. Niillä edistetään paikallista yrittäjyyttä sekä työllisyys- ja aluepoliittisia tavoitteita. Lisäksi uusiutuvan energian edistäminen vähentää riippuvuutta tuontienergiasta ja parantaa siten huoltovarmuutta.

VESIHUOLTO-VERKOSTO VAATII PITKÄN AIKAVÄLIN INVESTOINTEJA

Vesihuoltojärjestelmän toimivuus on oleellinen osa kuntalaisten hyvinvointia ja yritysten toimintaedellytyksiä.

Suomen vesihuoltoverkoston kunto on heikentynyt, ja saneerausvelkaa on paljon. Vesijohto- ja jätevesiviemäriverkostoa on tulossa laajasti korjausikään seuraavan parin vuosikymmenen aikana. Investointitarpeet kasvavat selvästi jo tällä vuosikymmenellä. Verkostosta on pidettävä huolta ja investointitarpeeseen vastattava. Rapautuneen vesihuoltojärjestelmän hoito vaatii pitkäjänteistä rahoitusta ja kunnossapidon suunnittelua sekä kuntien yhteistyötä.

YRITTÄJYYSMYÖNTEINEN KUNTA:

40. Turvaa kunnan saavutettavuuden ja infrastruktuurin pitkällä aikavälillä.

41. Kehittää seutukuntien ja kaupunkien välisiä liikenneyhteyksiä ja mahdollistaa useita kuntia käsittävien työssäkäyntialueiden muodostumisen.

42. Järjestää joukkoliikenteen monituottajamallilla esimerkiksi palveluseleitä hyödyntämällä.

43. Ennakoi kunnollisen digi-infran syntymisen kaavoituksessa. Huomioi tietoliikenneverkkojen kehittämistarpeet ja varmistaa, että lupa- ja muut hallinnolliset käytännöt eivät tarpeettomasti hidasta niiden rakentamista.

44. Tukee yhdessä valtion ja EU:n kanssa laajakais- tarakentamista niillä alueilla, joissa se ei markkina- ehtoisesti tapahdu.

45. Laatii kunnan energia- ja ilmastostrategiat tarkastelemalla yhä vahvemmin yrittäjävetoisten energian tuotantomuotojen ja polttoaineiden lisääntymisen esteitä ja mahdollisuuksia.

46. Huomioi energiatarkeisissaan huoltovarmuuden sekä vaikutukset ilmastoon, aluetalouteen ja työllisyyteen.

47. Omistajaohjaa energiayhtiöitään ennustettavasti ja aktiivisesti kuntastrategiassa viitoitetulla tavalla.

48. Pitää huolta vesihuoltoverkostostaan.

KUNTAPÄÄTTÄJILLÄ ON KESKEINEN ROOLI ENERGIASEKTORIN PÄÄSTÖVÄHENNYSTALKOISSA.

9

JULKISET HANKINNAT

VAIN KILPAILU JALOSTAA JA TUO LAATUA

JULKISISTA HANKINNOISTA VAUHTIA YRITTÄJYYTEEN

Julkisissa hankinnoissa liikkuu Suomessa vuosittain noin 35 miljardia euroa. Kuntien hankintapolitiikka on kuntapäätäjien käsissä. Laki säättää reunaehdot politiikan toteuttamiseksi.

Julkiset hankinnat on tunnistettava ja hyödynnettävä ennen kaikkea elinkeinopolitiikan työkaluna. Tämä tarkoittaa sitä, että julkiset hankinnat on valjastettava yrittäjyyden, työllisyyden sekä innovaatioiden kehittäjiksi.

Hankintojen kehittäminen on jatkuvaa hankkijan ja tarjoajan välistä vuoropuhelua. Kunnan kannattaa panostaa siihen, jotta saa lisää kaipaamiensa tarjouksia.

Kilpailutukset pienempiin osiin

Yrittäjyysmyönteinen kunta laittaa resurssinsa hankintojen fiksuun jakamiseen ja markkinoiden kehittämiseen. Suurin este pk-yritysten osallistua kilpailutuksiin on hankinnan liian suuri koko. Tässä hankintalaki puolustaa pk-yrityksiä: se ohjaa jakamaan hankinnat osiin.

Hankintalain tavoitteeksi on asetettu muun muassa, että hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina koko-

naisuuksina ja siten, että pienet ja keskiuuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät osallistumaan tarjouskilpailuihin tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa. Lisäksi EU:n kynnysarvot ylittävistä hankinnoista säädetään, että jos hankintaa ei ole jaettu osiin, siitä on esitettävä perusteet.

Kunnan kannattaa omaksua nämä lain pykälät ja pyrkiä toimimaan siten, että markkina toimii ja kasvolliset kotimaiset yrittäjät menestyvät.

Hankintalaki 2 § Lain tavoitteet 3. mom.

Kilpailutuksissa ei voi suosia paikallista tai kunnan alueen yritystä. Kilpailutuksiin voi kuitenkin sisällyttää monenlaisia vaatimuksia. Vaatimusten on pääsääntöisesti liityttävä hankittavaan tuotteeseen tai palveluun.

Esimerkiksi julkisiin keittiöihin perunaa tai lihaa kilpailutettaessa kriteeriksi voi asettaa vähäiset hiilidioksidipäästöt sekä suosia luomua ja antibiootittomia elintarvikkeita. Tällainen hankinta kannattaa myös jakaa osiin esimerkiksi elintarvikkeittain. Näin useammalla pienemmällä yrittäjällä on mahdollisuus osallistua kilpailutukseen.

Pienhankinnat tarjoavat bisnestä

Pienhankinnat ovat merkittäviä tulonlähteitä erityisesti uusille ja pienille yrityksille. Monet kunnat ovat ottaneet käyttöön sähköiset kilpailutusjärjestelmät, joissa kunnan

PIENHANKINTA
alle 60 000 €

KANSALLINEN HANKINTA
yli 60 000 €

EU-HANKINTA
yli 214 000 €

Näitä kynnysarvoja sovelletaan tavanomaisimpiin tuote- ja palveluhankintoihin. Suomen Yrittäjät kehottaa kuntia kilpailuttamaan pienhankinnat entistä avoimemmin sähköisessä portaalissa.

on tarkoitus ilmoittaa avoimesti ja tasapuolisesti pienhankinnoistaan. Nämä sähköiset järjestelmät on otettava käyttöön ja niissä on ilmoitettava pienhankinnoista matalalla kynnyksellä.

Suomen strategia vauhdittamaan yrittäjyyttä

Valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksen Suomen julkisten hankintojen kansallisesta strategiasta syksyllä 2020. Yksi kansallinen strategia ei sellaisenaan sovellu koko Suomeen.

Kuntien kannattaa hyödyntää kansallisesta strategiasta niitä työkaluja ja ratkaisuja, jotka edistävät paikallista yrittäjyyttä ja tukevat kunnan elinvoimaa. Tällaisia voivat olla hankintojen suunnitteleminen, avoin ilmoittaminen pienhankinnoista, tulevista kilpailutuksista viestiminen yrittäjille, hankintaosaamiseen panostaminen ja markkinoiden kehittäminen.

TYÖLLISTÄMISVELVOLLISUUS SOPII HUONOSTI KILPAILUTUKSIIN

Pääministeri Marinin hallituksen tavoitteena on, että kunta edellyttäisi yrityksen työllistävän yhden tai useamman työttömän ihmisen merkittävässä hankinnoissa.

Yrittäjien näkemys on, että kunnan on aina yritysten kanssa yhteistyössä pohdittava milloin ja miten tämä työllistämisehto olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa. Yrittäjällä on oltava väljyyttä ja vaihtoehtoja ehdon toteuttamiseksi sopimuskauden aikana.

Moni yrittäjä palkkaa muutoinkin henkilöstöä päästessään julkisen sektorin asiakkaaksi. Useille pk-yrityksille uuden henkilön palkkaaminen voi olla kohtuuton vaatimus, jos töitä ei riitä nykyisellekään henkilöstölle. Näiden seikkojen takia Yrittäjät suhtautuu työllistämisehtoon erittäin kriittisesti.

YRITTÄJYYSMYÖNTEINEN KUNTA:

Kunnanvaltuuston on otettava hankintapolitiikka omiin käsiin. Kotimaisten pk-yritysten ja työllisyyden edistämiseksi valtuuston on linjattava hankinnoista seuraavaa:

- 49.** Kuntien, kuntayhtymien ja kuntakonserniin kuuluvien kilpailutuspolitiikan ydinasiaksi päätehtään alueen elinvoiman edistäminen ja markkinoiden kehittäminen.
- 50.** Viestii tulevista hankinnoista ennalta mahdollisimman hyvissä ajoin.
- 51.** Käy aktiivista vuoropuhelua yritysten kanssa ja pyrkii kehittämään markkinaa.
- 52.** Jättää hankitun tuotteen immateriaalioikeudet tarjonneelle yritykselle.
- 53.** Ei vaadi yrityksiltä kohtuuttomuuksia tai epäolennaisuuksia. Hankintoihin asetettavien kriteerien on oltava kohtuullisesti toteuttavissa pk-yrityksissä. Markkinavuoropuhelut auttavat tässä.
- 54.** Kaikki kilpailutukset jaetaan osiin esimerkiksi tuotekohtaisesti tai alueittain.
- 55.** Kynnysarvon alittavat pienhankinnat julkistetaan avoimesti verkossa.

56. Seuraa, moniko uusi tai pieni yritys pääsee toimittamaan kunnan hankintaan. Julkinen asiakas on yritykselle valttia, kun tähdätään kasvuun tai kansainvälistymiseen.

57. Jos kunta osallistuu yhteishankintaan, se ohjaa yhteishankintayksikköä järjestämään markkinavuoropuheluita ja jakamaan hankinta osiin.

ENEMMÄN ELINVOIMAA, VÄHEMMÄN YHTEISHANKINTOJA

Yhteishankinta tarkoittaa usean hankintayksikön yhteisesti toteuttamaa hankintaa. Kunta ei siis kilpailuta kaikkia tuotteita ja palveluitaan itse. Kunnat osallistuvat usein yhteishankintoihin ja hankintarenkaisiin muiden kuntien kanssa. Tällöin toinen osapuoli tekee hankinnan kunnan puolesta.

Yhteishankinnat ovat johtaneet usein siihen, että hankinnat toteutetaan niin suurina kokonaisuuksina, että kilpailua syntyy lähinnä suurimpien toimijoiden kesken.

Kun hankinta tehdään kaukana, sopimuksen valvonta ja käytäntöön vieminen voivat ontua. Se voi merkitä sitä, että hankittava palvelu ja tuote eivät kehity.

Eduskunta on myös kantanut vakavaa huolta yhteishankintojen koosta ja pk-yritysten mahdollisuuksista vastata kilpailutuksiin.

Kuntien pitää olla riittävän neuvotteluvoimaisia kilpailuttamaan palvelut ja tuotteensa lähtökohtaisesti itse. Kuntien on linjattava yhteishankintayksiköiden käytöstä. Vaikka hankinta olisi ulkoistettu, kunnan ei pidä ulkoistaa hankintapolitiikkaansa!

YRITTÄJYYSMYÖNTEINEN KUNTA:

58. Osallistuu yhteishankintoihin vain, jos kilpailutus on poikkeuksellisen monimutkaista järjestää itse.

59. Edellyttää yhteishankintayksikköjä huomioimaan kunnan oman hankintapolitiikan ja vaatii hankintojen suunnittelua alueellisin vuoropuheluilaisuuksin yritysten kanssa.

60. Edellyttää, että yhteishankinta jaetaan osiin tuoteryhmittäin ja alueellisesti. Näin myös kunnan alue pysyy elinvoimaisena ja hankinta poikii euroja ja verotuloja. Avointa valtakirjaa ei pidä antaa.

61. Asettaa yhteishankinnoilleen sellaisia tavoitteita, jotka eivät edistä markkinan keskittymistä suurille toimijoille.

yrittajat.fi/hankintaneuvonta

HANKINTANEUVOJA PALVELEE KUNNASSA

Yrittäjien hankintaneuvoja on yrittäjän apuna esimerkiksi silloin, kun yrittäjä kaipaa tukea julkisten hankintojen ilmoituskanavan Hilman ja sähköisten tarjouspalvelujen käyttöönotossa. Yrittäjä saa räätälöityä neuvontaa ja voi säästää paljon aikaa ja vaivaa.

Hankintaneuvoja on myös kunnan käytettävissä veloitetusta. Yrittäjien hankintaneuvontaa kannatta hyödyntää esimerkiksi silloin, kun hankintayksikkö etsii uusia tapoja jakaa hankinta osiin. Neuvonta on maksutonta ja avoimena kaikille.

KUNTAESIMERKKI: MYRSKYLÄ ON SUOMEN PARAS HANKINTAKUNTA

Myrskylän kunta on yrittäjien mielestä Suomen paras hankintakunta (Yrittäjien kuntabarometri 2020). Myrskylä sijaitsee Uudellamaalla, ja siellä on noin 2 000 asukasta.

Myrskylässä on käytössä tapoja, joilla edistetään kilpailutusten avoimuutta ja pienten yritysten pääsyä tekemään kauppaa kunnan kanssa.

Esimerkiksi päätöksenteon valmisteluun on vakiinnutettu osallistavia toimintatapoja. Kunnassa on investointihankkeille kehittämis- ja seurantaryhmä. Siihen kuuluu 3–4 vaihtuvaa paikallista yrittäjää, edustaja teknisestä lautakunnasta ja tekninen johtaja. Ryhmä edistää tietoisuutta ja läpinäkyvyyttä esimerkiksi investoinneista sekä toimii kunnalle sparraajana.

Myrskylällä on vastuu myös naapurikunta Pukkilan teknisistä palveluista. Myrskylä on

MAKSUTTOMAT JA SÄHKÖISET OPPAAT KUNNALLE JA YRITTÄJÄLLE

Suomen Yrittäjien [Elinvoima hankinnoista](#) -linjauksessa esitetään konkreettiset ratkaisut hankintojen toteuttamiseksi niin, että pk-yritykset pystyvät osallistumaan tarjouskilpailuihin. Kunnat voivat ottaa valtaosan linjauksessa keinoista käyttöön heti.

Suomen Yrittäjien [Yrityksille bisnestä hankinnoista](#) -opas antaa yrittäjälle vinkit tarjouspyynnön jättämiseksi. Sähköinen opas sopii hyvin sellaiselle yrittäjälle, joka ei ole vielä tarjonnut julkiselle puolelle.

kilpailuttanut teknisissä palveluissa erillisen hankintarenaan korjaus- ja kunnossapitotöihin sekä työkone- ja kuljetuspalveluihin. Näiden kautta ostetaan tasapuolisesti ja läpinäkyvästi palveluita yrittäjiltä.

Keskusteluyhteys kunnan ja yrittäjien välillä pyritään pitämään hyvänä. Tästä on esimerkkinä kunnan ja yrittäjäyhdistyksen yhteiset yritysvierailut.

KUNNAT HÄIRIKÖIVÄT MARKKINOILLA

Julkista elinkeinotoimintaa pitää vähentää

Kuntien omistamien yhtiöiden määrä ja volyymit ovat paisuneet viimeisen kymmenen vuoden ajan: vuonna 2010 kuntayhtiöitä oli noin 1 400, vuonna 2018 jo 2109. Kuntayhtiöt työllistivät 26 850 henkilöä. Niiden liikevaihto oli 11,8 miljardia euroa. 1990-luvun alkuun verrattuna kuntayhtiöiden liikevaihto on kuusinkertaistunut.

Kilpailuneutraliteetti tarkoittaa tasapuolista kilpailuasetelmaa yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan välillä. Ilman sääntelyä julkinen sektori voisi tehdä yritysten kanssa kilpailevaa liiketoimintaa. Tämä tapahtuisi ilman riskiä konkurssista, altistusta kilpailulle ja veroetujen turvin.

Kilpailuneutraliteetin valvonta perustuu neuvottelun ensisijaisuudelle. Tämä tarkoittaa sitä, että viranomaisella on toimivalta puuttua julkisen sektorin kilpailua vääristävään

elinkeinotoimintaan ensisijaisesti neuvottelun keinoin. Ongelmana on tutkinnan venyminen ja valmistumattomuus. Valitettavan usein kunnat eivät vastaa selvityspyyntöihin vaan pyytävät lisäaikoja. Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) mukaan tutkintaa hidastavat resurssipula, henkilöstön vaihtuvuus, kirjanpidon vaikeaselkoisuus sekä tutkittavan vitkastelu. Ero esimerkiksi kartelliepäilyn tiedonantori-peyteen on ilmeinen, koska kilpailunrajoitukseen syyllistyneen rangaistukset viivästyseuraamuksineen ovat ankarammat kuin kilpailuneutraliteettirikkomuksessa.

Kilpailusääntelyn tehtävänä ei ole suojata tehottomia yrityksiä. Sen sijaan se suojaa samankaltaisten kilpailijoiden mahdollisuutta pysyä markkinoilla. Tehokkaan toimijan poistuminen markkinoilta vähentää kilpailua, lisää lopulta tehottomuutta ja kuluttajien tyytymättömyyttä.

Kilpailuasetelman epätasaisuutta aiheuttavat:

- Kuntien yleinen toimiala. Tämä sallii (tai sen tulkitaan sallivan) kunnan omistaa tai operoida esimerkiksi konesaleja, pitopalveluita, maksuvälinepalveluita, kiinteistönhuoltoa ja taloushallintopalveluita.
- Kuntien yksityisiä vakaammat ja paremmat rahoituksensaantimahdollisuudet Kuntarahoituksen kautta.
- Yksinoikeudet myyntiin yhtiön omistavalle ja määräysvaltaa käyttävälle kunnalle ilman hankintalain kilpailuttamista, mikä tuo volyyमितuja.
- Kunnan kaksoisroolit sekä järjestäjänä että tuottajana. Kun järjestäjän ja tuottajan rooleja ei ole eriytetty myös omistuksellisesti, yleensä suositaan omaa tuotantoa muiden tuottajien sijaan. Tämä monopolisoi markkinaa.
- Kunnat saavat kilpailuetua, koska eivät ole arvonlisäverovelvollisia. Kunnat saavat vähentää ostoistaan alv-osuuden.

Kuntayhtiöiden omistus pohja on paisunut. Kilpailuttamisen välttämiseksi inhouse-yhtiöiden vähemmistöosakkuuksia markkinoidaan kunnille. Kuntayhtiöiden ristiinomistukset ja vähemmistöosuuksien kauppaaminen kunnille kasvatavat ongelmia. Omistuspohjan laajeneminen tekee niiden omistajaohjaamisesta käytännössä olematonta.

Kunnan ei tarvitse kilpailuttaa hankintojaan lainsäädännön mukaisesti, mikäli se tekee hankinnan sidosyksiköltään eli inhouse-yhtiöltään. Tällainen hankinta jää piiloon avoimelta kilpailulta ja muiden kuin kuntayhtiöiden ulottumattomiin.

Julkisten hankintojen kokonaisarvoiksi arvioidaan noin 35 miljardia euroa. Esimerkiksi julkishallinto teki hankintoja sidosyksiköltään yli 10 miljardin euron edestä vuonna 2013 (Lähde: Virolainen & Kivistö 2019, LUT). Yrittäjillä ei ollut pääsyä tähän bisnekseen.

Kilpailun puuttuminen aiheuttaa tehottomuutta erityisesti siellä, missä ostoja tehdään hankintayksikön omalta sidosyksiköltä ilman kilpailutusta. Kilpailutusten ohittaminen on ohituskaista, jota muilla toimijoilla ei ole. Siksi yritykset voivat myydä kunta-asiakkaalle vain takamatkalta.

YRITTÄJYYSMYÖNTEINEN KUNTA:

62. Laskee oman tuotantonsa kustannukset avoimesti ja valtakunnallisesti vertailukelpoisesti.

63. Julkaisee ostolaskudatansa avoimena datana.

64. Ei häiritse yritysten toimintaa omilla yhtiöillään.

65. Irtautuu niistä toiminnoista, joiden tekemiselle ei ole perusteita.

66. Kartoittaa alituisesti markkinoilta yrityksiä, joille voisi tarjota tilaa liiketoiminnan ja kasvun tukemiseksi.

67. Panostaa kunnan omistusten ja yksiköiden omistajaohjaukseen.

68. Keskittyy lakisääteisiin tehtäviinsä, ei kilpaile yritysten kanssa.

KILPAILUN PUUTTUMINEN
AIHEUTTAA TEHOTTOMUUTTA
ERITYISESTI SIELLÄ, MISSÄ OSTOJA
TEHDÄN HANKINTAYKSIKÖN
OMALTA SIDOSYKSIKÖLTÄ
ILMAN KILPAILUTUSTA.

10

OSAAMINEN

OSAAMINEN LIIKUTTAA KUNTAA

Yrittäjät odottavat, että kunta satsaa lasten ja nuorten koulutukseen sekä työelämässä olevien tietojen ja taitojen kehittämiseen. Kun kunta vastaa näihin odotuksiin, panostavat yritykset tulevaisuuteensa kunnassa. Kun kunta huolehtii, että koulutus toimii, kuntaan syntyy lisää työpaikkoja ja elämä on parempaa.

YRITTÄJYYS- KASVATUS TUOTAVA OSAKSI LASTEN JA NUORTEN ARKEA

Yrittäjyyteen ei synnytä, vaan kasvetaan. Perheiden lisäksi kouluilla ja harrastuksilla on tärkeä rooli lasten ja nuorten yrittäjäasenteen vankistajina. Yrittäjyyskasvatuksen tarve vain kasvaa, sillä harmaantuvat kunnat tarvitsevat uusia yrittäjiä, jotka luovat työtä itselleen ja muille. Yrittäjävalmiuksista hyötyvät myös ne, jotka eivät ala yrittäjäksi.

Jotta mahdollisimman moni pääsisi perehtymään yrittämiseen, on kaikissa ikävaiheissa voitava harjoitella yritystoi-

mintaa tai yrittäjämäistä tekemistä. Kuntien yrittäjyyskasvatuksen eteen tekemän työn on jatkuttava entistä tarmokkaammin osana koronakriisin jälkihoitoa. Tämä tarkoittaa opetussuunnitelmien päivittämistä, opettajien yrittäjyyspedagogiikan taitojen vahvistamista sekä yrittäjien osallistamista oppilaitosten ja harrastusyhteisöjen toimintaan.

VARHAIS- KASVATUKSESSA HYÖDYNNETTÄVÄ PALVELUSETELIÄ

Panostukset lapsuusvuosien kasvatukseen ja koulutukseen ovat pitkävaikutteisia ja siten kunnille ja koko yhteiskunnalle kaikkein kannattavimpia. Varhaiskasvatus rakentaa yhdessä perusopetuksen kanssa valmiuksia, jotka ovat myös yritysten kaipaaman ammatillisen ja korkean osaamisen perusta. Laadukkaat kasvatusta- ja sivistyspalvelut ovat lisäksi keskeinen osa kunnan vetovoimaa, jota yrittäjät peräänkuuluttavat.

KUN KUNTA HUOLEHTII, ETTÄ KOULUTUS TOIMII,
KUNTAAN SYNTYY LISÄÄ TYÖPAIKKOJA.

Varhaiskasvatuksen eteen tehtyä kehitystyötä on jatkettava kunnissa ensinnäkin siksi, että pedagogisesti korkeatasoinen päivähoito hyödyttää lapsen kehitystä ja tasaa taustasta johtuvia oppimiseroja. Toisekseen se mahdollistaa vanhempien työssäkäynnin, mikä on hyväksi niin perheiden hyvinvoinnille kuin yritysten työvoimatarpeillekin.

Palveluseteli on kunnalle erinomainen tapa vastata varhaiskasvatuksen kysynnän kasvuun. Samalla se antaa perheille vapauden valita lapsilleen sopivin päivähoitopaikka. Monissa tapauksissa se on alan yrittäjän tuottama. Vaikka jo noin joka kymmenes varhaiskasvatukseen osallistuva lapsi käyttää perheineen palveluseteliä, läheskään kaikissa kunnissa perheillä ei tähän mahdollisuutta vielä ole.

PERUSOPETUKSEN TASOA NOSTETTAVA

Perusopetuksen oppimistulokset ovat jo tovin laskeutuneet. Erityisesti heikkojen osajien määrä on lisääntynyt. Liian moni peruskoulun päättävä ei esimerkiksi osaa lukea tarpeeksi hyvin. Tämä heikentää monen nuoren mahdollisuuksia pärjätä jatko-opinnoissa ja työelämässä. Myös yrittäjät kertovat, että nuorilla on aiempaa enemmän puutteita perusvalmiuksissa.

Perusopetuksen alavireisyys on selätettävä. Kunnilta ja yksityisiltä opetuksen järjestäjiltä se vaatii joustavampia oppimispolkuja, monipuolisempia oppimisympäristöjä sekä nykyaikaisempia oppimisvälineitä. Pienenevät ikäluokat ja niukkenevat resurssit kysyvät kunnilta rohkeutta tarttua uusiin toiminnallisiin ja teknologisiin ratkaisuihin, jotka parantavat opetuspanostusten vaikuttavuutta.

Yksi esimerkki vaikuttavasta ratkaisusta on poikkeusoloissa tutuksi tullut verkko-opetus. Etäpedagogiikan avulla kunnat voivat parantaa koulutuksen saavutettavuutta ja tarjonnan monipuolisuutta. Digitaaliset työkalut tarjoavat myös lähiopetukseen entistä yksilöllisempiä toteutustapoja. Toinen tuloksetas mutta kunnissa alihyödynnetty käytäntö on yläkouluvaiheen joustavan perusopetuksen malli. Se tuo tavanomaisen luokkaopetuksen rinnalle monipuolisempia tekemällä oppimisen muotoja ja ympäristöjä ja vahvistaa näin oppilaan motivaatiota ja valmiuksia.

LUKION YRITTÄJYYS- JA TYÖELÄMÄ- PAINOTUSTA LISÄTTÄVÄ

Lukion lainsäädäntö ja opetussuunnitelma ovat uudistuneet. Opiskelijalle on tarjottava mahdollisuuksia kytkä

opiskeltavat tiedot ja taidot ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Lisäksi opetuksen ja opiskelumenetelmien on edistettävä opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä, ja opiskelijalla on oltava mahdollisuus kehittää työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Tavoitteet toteutuvat erityisen hyvin toiminnalliseen oppimiseen keskittyvässä yrittäjyyskasvatuksessa ja -pedagogiikassa, esimerkiksi yritystoimintaa harjoittelemalla. Tällaista toimintaa on sisällytettävä lukioiden paikallisiin opetussuunnitelmiin. Samalla on vahvistettava opettajien yrittäjyys- ja työelämäosaamista muun muassa tiiviimmällä oppilaitosten ja yritysten yhteistyöllä.

Työelämä- ja yrittäjyysosaaminen on otettava nykyistä vahvemmin mukaan myös yksittäisten oppiaineiden opetukseen. Lisäksi on tarpeen vahvistaa lukio-opintojen valinnaisuutta ja ilmiölähtöisyyttä sekä parantaa lukiolaisen mahdollisuuksia sisällyttää opintoihinsa opintojaksoja myös muista oppilaitoksista. Apua tuo etäopetus, joka oikein hyödynnettynä petraa kunnassa lukiokoulutuksen saavutettavuutta ja tarjonnan monipuolisuutta.

Lukioiden yrittäjyyttä vahvistavaa toimintaa voi edistää myös eri paikkakuntien lukioiden yhteistyön kautta. Vuonna 2018 toimintansa aloittaneet yrittäjyyden erityisen tehtävän lukiot Lauttasaaren yhteiskoulun lukio sekä Ylöjärven lukio tarjoavat yhdessä muiden yrittäjyyttä painottavien lukioiden kanssa monipuoliselle kehittämiselle erinomaisen verkoston. On toivottavaa, että yhä useampi lukio haluaisi profiloitua yrittäjyyslukiona. Kehittämiseen kannattaa valjastaa myös yrittäjyyskasvatusta, talousosaamista ja työelämäyhteistyötä edistävät muut organisaatiot.

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN JA YRITYSTEN YHTEISTYÖTÄ TIIVISTETTÄVÄ

Yrittäjien ja ammatillisten oppilaitosten yhteistyöllä on suuri merkitys pienten ja keskiuurten yritysten toimintaedellytysten kehittämisessä, yritysten henkilöstön ja yrittäjien oman osaamisen ja hyvinvoinnin lisäämisessä ja työllisyysasteen parantamisessa. Yhteistyön syventäminen ja laajentaminen hyödyttää sekä oppilaitoksia että yrityksiä. Osajapulasta kärsiville pk-yrityksille yhteistyö tarjoaa mahdollisuuden saada alalle uusia työntekijöitä ja päivittää nykyisen henkilöstön osaamista.

Oppilaitokset ovat yrityksille myös merkittäviä kehittämis- ja innovaatiokumppaneita. Yhteiset innovaatio- ja oppimisympäristöt voivat entistä enemmän palvella sekä oppilai-

toksia että yrityksiä tarjoamalla tiloja, koneita, laitteita ja palveluita molempien tarpeisiin.

Suurin osa Suomen ammatillisista oppilaitoksista on kuntien tai kuntayhtymien ylläpitämiä. Kunnat voivat siten edistää ammatillisten oppilaitosten ja yritysten yhteistyön laajentamista ja syventämistä sekä suoraan että omistaja-ohjauksen kautta. Yrittäjien aluejärjestöt ja paikallisyhdistykset voivat toimia omien alueidensa yhteistyön koordinaattoreina.

Oppilaitosten ja yritysten yhteistyötä vahvistetaan monin tavoin:

- Osaamisen kehittämisen palvelut järjestetään yhden luukun mallin mukaan, jolloin koulutustarjonta, ohjauspalvelut ja muut työelämäpalvelut ovat helposti saavutettavissa.
- Kehitetään työelämälähtöisiä malleja niin maahan muuttaneiden nopeaan kouluttamiseen, osaamisen varmistamiseen, työllistymiseen ja yrittäjyyteen.
- Oppisopimuskoulutuksen kautta työllistymistä tuetaan lisäämällä pk-yrityksille maksettavia koulutuskorvauksia ja työpaikoilla tapahtuvaa ohjausta.
- Opettajien työelämäosaamista ja työpaikkaohjaajien ohjausosaamista lisätään.
- Oppimisympäristöjä kehitetään oppilaitosten ja yritysten yhteisiksi innovaatio- ja elinvoimakkuuksiksi ja vahvistetaan näin osaamisen alueellista ekosysteemiä.
- Otetaan entistä laajemmin käyttöön lähiopetusta täydentäviä etäopetusratkaisuja opetuksen saavutettavuuden parantamiseksi ja koulutustarjonnan monipuolistamiseksi.
- Luodaan arjessa toimivia kaikkien osapuolten keskinäisiä kumppanuuden muotoja.

KUNTAESIMERKKI: JYVÄSKYLÄSSÄ SAA HANKKIA OSAAMISTA OMAN YRITYKSEN PERUSTAMISEKSI

Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradiassa esimerkiksi ajoneuvoasentaja- ja talonrakentajaopiskelijat voivat hankkia yrittäjyysosaamista kiinnostuksen ja tarpeen mukaan. Jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus opiskella yrittäjyyttä. Tämä koskee sekä lukiolaisia että ammattiopintoja tekeviä.

Gradia voitti Suomen Yrittäjien ja Taitaja2019:n yrittäjyysopetuskilpailun.

Opiskelija voi hankkia yrittäjyysosaamistaan Gradian oman opintotarjonnan lisäksi EduFutura-oppilaitosten yhteisestä opintotarjonnasta, Jyväskylän yritystehtaasta sekä asiantuntijaverkostosta.

EduFutura on Gradian ja kaupungissa toimivien korkeakoulujen osaamiskeskittymä, jossa järjestetään yhteisiä opintoja. Oppilaitokset muodostavat EduFuturassa myös kansallisesti ja kansainvälisesti vaikuttavia tutkimus-, kehittämis- ja yhteistyöverkostoja.

Gradian toimintamallin on arvioitu tuovan Keski-Suomeen uusia, menestyviä yrityksiä sekä vahvistavan jo toimivien yritysten kilpailukykyä.

**KUNNAT VOIVAT EDISTÄÄ
AMMATILLISTEN OPPILAITOSTEN JA
YRITYSTEN YHTEISTYÖN LAAJENTAMISTA
JA SYVENTÄMISTÄ SEKÄ SUORAAN
ETTÄ OMISTAJAOHJAUKSEN KAUTTA.**

TERVEYDEN EDISTÄMISEN NÄKÖKULMASTA ON TÄRKEÄÄ, ETTÄ KUNNASSA HUOLEHDITAAN LIIKUNTAPAIKOISTA, MUTTA KUNTA ITSESSÄÄN EI KILPAILE YKSITYISTEN LIIKUNTA-ALAN YRITYSTEN KANSSA.

OPPIMISEN JATKUTTAVA TYÖELÄMÄSSÄ KUNTIEN VAUHDITTAMANA

Jos tarve aikuisten tietojen ja taitojen päivittämiselle oli teknologiamurroksen tähden kasvussa jo ennen koronapandemiaa, se on nyt kertaluokkaa isompi. Moni kuntalainen ja kunnassa toimiva yrittäjä on koronakriisin vuoksi tilanteessa, jossa vanhoilla opeilla ei voi jatkaa. Oppimisen on jatkuttava aiempaa tavoitteellisemmin.

Tämän vuoksi myös kunnan on viritettävä yhdessä naapuriensa kanssa koulutus- ja ohjauspalvelut ylläpitämään työelämässä jo olevien osaamista. Jotta jatkuvan oppimisen palvelut tavoittavat tarvitsijansa, on tärkeää, että kuntien yritykset ja yrittäjät ovat mukana niitä suunnittelemassa ja niistä viestimässä.

YRITTÄJYYSMYÖNTEINEN KUNTA:

69. Laatii ja toimeenpanee kouluja, harrastustoimijoita ja yrittäjäyhteisöjä yhdistävän lasten ja nuorten yrittäjyyskasvatusstrategian ja tekee sen pohjalta tarvittavat päivitykset paikallisiin opetussuunnitelmiin ja opettajien täydennyskoulutukseen.

70. Tarjoaa lapsiperheiden käyttöön varhaiskasvatuksen palvelusetelin ja edistää näin laadukkaiden varhaiskasvatuspalveluiden saatavuutta ja perheiden valinnanvapautta.

71. Ottaa käyttöön yläkouluvaiheeseen joustavan perusopetuksen mallin, joka hyödyntää monipuolisesti erilaisia oppimisen ympäristöjä, tapoja ja ammattilaisia.

72. Panostaa nykyaikaisiin oppimisvälineisiin ja -ympäristöihin, oppilaan tarpeisiin vastaaviin pedagogisiin ratkaisuihin sekä niiden opettajilta edellyttämään osaamiseen.

73. Ottaa käyttöön lähiopetusta täydentäviä etäopetusratkaisuja koulutuksen saavutettavuuden parantamiseksi ja tarjonnan monipuolistamiseksi sekä perusopetuksessa että lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa.

74. Alueen kunnat rakentavat yhteistyössä jatkuvan oppimisen palvelumallin, jossa alueen oppimisen ja ohjauspalvelut on viritetty vastaamaan pk-yritysten yrittäjien ja työntekijöiden osaamistarpeisiin.

75. Alueiden pk-yrittäjiä otetaan mukaan ammatillisiin neuvottelukuntiin ja muihin toimielimiin.

76. Paikalliset yrittäjät sekä kunnassa toimivat oppilaitokset ja oppimispalveluyritykset perustavat osaamisverkoston, joka tarjoaa yrittäjille mahdollisuuksia jakaa ja kehittää liiketoimintataitoja ja muuta ammatillista osaamista.

11

OMISTAJA- OHJAUS

OMISTAJAOHJAUS KUNNISSA KUNTOON

Kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja järjestää sille laissa erikseen säädetyt tehtävät. Laissa säädetään myös siitä, kun tehtäviä on järjestettävä yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa (lakisääteinen yhteistoiminta). Kunta voi olla myös osakekaana osakeyhtiössä.

Valtuusto päättää kunnan omistajapolitiittisista linjauksista. Omistajapolitiikka määrittelee, miksi kunta on omistajana ja mikä on omistamisen tavoite.

Kunnan tavoitteiden määrittäminen on siis demokraattisesti kuntavaaleilla valittavien luottamushenkilöiden tehtävä. Tavoitteiden määrittäminen ei ole kuntayhtymien, kunnan yhtiöiden tai kunnan työntekijöiden tai viranhaltijoiden tehtävä, vaikka luonnollisesti näilläkin on puhevalta.

On tärkeää, että kunnan tavoitteita toteutetaan myös yhtiymissä ja yhtiöissä, joissa kunta on mukana. Tämä tehdään omistajaohjauksella.

Omistus osakeyhtiössä tai kuntayhtymän jäsenyys voi olla

- kunnan tapa järjestää lakisääteisiä palveluitaan,
- kunnan strateginen intressi tai
- taloudellinen sijoitus.

Omistuksen syytä pitää tarkastella säännöllisesti.

Jos omistus on kunnan tapa järjestää lakisääteisiä palveluitaan tai näiden tukipalveluita, pitää selvittää säännöllisesti, onko omistus yhä paras tapa, vai voisiko markkinoita hyödyntää ja yrittäjyyttä edistää luopumalla joistakin kunnan omistamista liiketoimista tai omistajaohjaamalla niitä tuottamaan palvelusta avaamalla ne yrittäjien toteutettaviksi.

Kunnan roolia tulisi pienentää tilaajaoperaattoriksi ja sopimusten hallinnointiin, kun yritykset tuottavat palveluita.

KUNNAN ON AINA OSATTAVA VASTATA,
MIKSI SE OMISTAA TAI ON MUKANA
JOSSAKIN YHTEISTYÖSSÄ.

OMISTAJAOHJAUSTA TEHDÄÄN MYÖS KUNNISSA

Omistajaohjaukseen välineitä kunnalla ovat erityisesti konserniohje, osakassopimus ja yhtiöjärjestys sekä hallituspaikka. Lisäksi pitää pohtia kunnan omistamalle yhtiölle asetettavaa tuotto- tai palveluvaatimusta ja sitä, millaisissa asioissa yhtiöllä on velvollisuus pyytää kunnan kanta.

Onnistunut omistajaohjaus vaatii hyvän sään aikana laaditun omistajapolitiikan, jota noudatetaan johdonmukaisesti. Niin kunnan viranhaltijan kuin luottamushenkilönkin on olennaista muistaa, että hallituksen jäsenen päätehtävä on edistää yhtiön etua. Jos yhtiön etu ohittaa kunnan edun, tarvitaan selvää omistajapolitiikkaa.

Valtuusto päättää kunnan omistajapolitiittisista linjauksista. Omistajapolitiikka määrittelee, miksi kunta on omistajana ja mikä on omistamisen tavoite.

YRITTÄJYYSMYÖNTEINEN OMISTAJAPOLITIikka:

- 77. Kunta on ammattimainen järjestäjä ja tilaaja, ei tuottaja.
- 78. Kunta ei toimi markkinoilla vaan antaa yrittäjien yrittää.
- 79. Kunta asettaa omistuksilleen selkeät mitattavat tavoitteet ja valvoo niiden toteutumista. Tavoite voi olla toiminnallinen.
- 80. Kunta varmistaa, että sen omistamat yhtiöt noudattavat tiukasti kilpailuneutraalisuutta.
- 81. Kunta kehittää terveitä markkinoita, luo uusille ja toimiville yrityksille mahdollisuuksia sekä rohkaisee yrityksiä tarttumaan niihin.

YRITTÄJYYSMYÖNTEINEN KUNTA:

- 82. Ei toimi markkinoilla, joilla toimii jo yrityksiä.
- 83. Selvittää markkinoiden tarjontaa, jotta tarjonta saadaan kattavasti esiin.
- 84. Ottaa itselleen ammattimaisen järjestäjän ja ostajan roolin ja ostaa tuotantoa markkinoilta.
- 85. Antaa asiakkaan valita palveluntarjoajan toimittajiansa joukosta aina, kun se on mahdollista.

ONNISTUNUT OMISTAJAOHJAUS
VAATII HYVÄN SÄÄN AIKANA
**LAADITUN OMISTAJAPOLITIIKAN,
JOTA NOUDATETAAN JOHDONMUKAISESTI.**

12

**MONI-
TUOTTAJA-
MALLI**

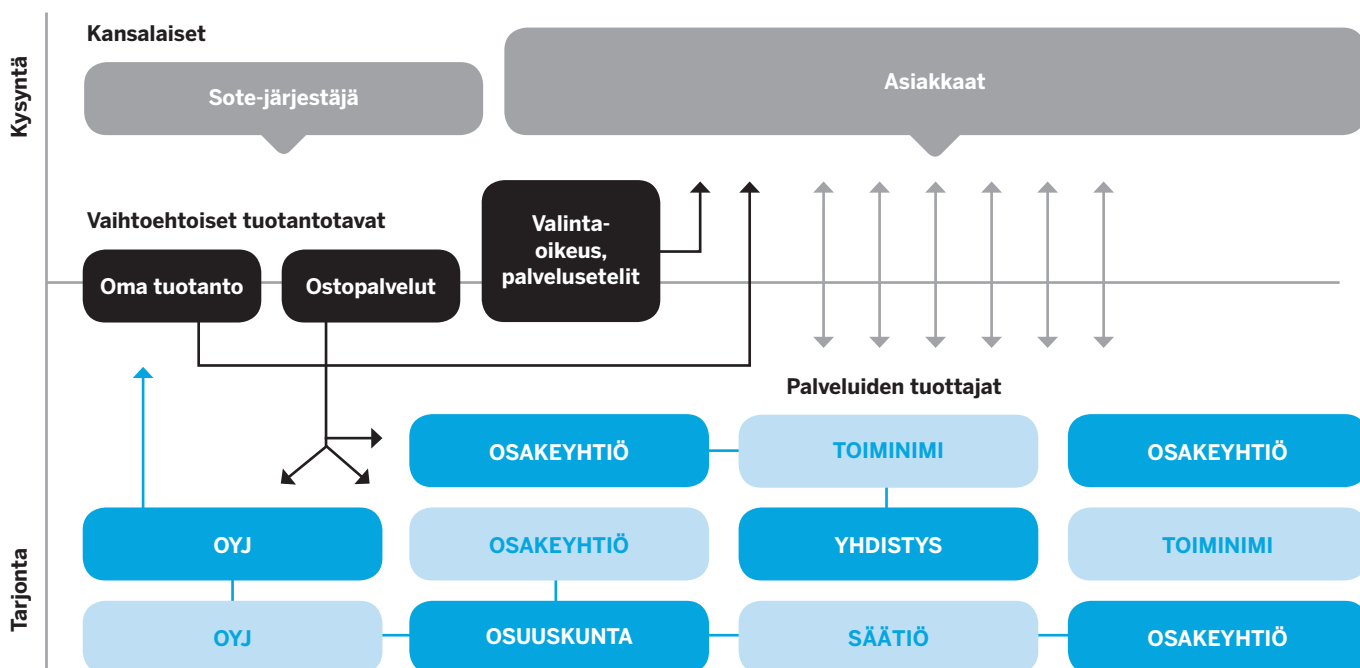
MONITUOTTAJAMALLI SOPII SOTE-PALVELUIDEN LISÄKSI MUUHUNKIN

Monituottajamalli tarkoittaa sitä, että kunnan järjestämisvastuulla olevia palveluita on tuottamassa useita eri palveluntarjoajia. Julkisen tuottaman palvelun lisäksi palveluita tuottaa useita eri yrityksiä ja mahdollisesti myös järjestöjä. Monituottajamalli on asiakkaan, kunnan, työntekijöiden sekä yrittäjien etu. Kysyntä ei

ohjaudu vain yhdelle tai muutamalle toimijalle vaan myös uusille tai pienille palveluntarjoajille.

Asiakkaat hyötyvät monituottajamallista siten, että he päättävät itse omista asioistaan. Yhden palveluntarjoajan etu voi olla sijainti, toisella se voi olla vastaanottoajat, kol-

Yrittäjien monituottajamalli

Yrittäjät
Yrittäjyyden puolesta.

YRITTÄJIEN SOTE

Laatua ja saatavuutta parantava sote-uudistus syntyy monituottajamallilla

Tutustu tarkemmin Suomen Yrittäjien sosiaali- ja terveyspalveluiden linjauksiin [Yrittäjien sote](#).

mannella henkilökunta ja niin edelleen.

Kunta hyötyy monituottajamallista siten, ettei sen oma tuotanto ylikuormitu eikä kysyntäpiikkeihin tarvitse varautua pitämällä yllä kallista ylikapasiteettia. Kun asiakas saa kunnan sijaan itse valita itse palveluntarjoajan, kunta mahdollistaa samalla synty- ja kasvualustaa uusille yrityksille. Kunta voi myös keskittyä toiminnan sijasta valvomaan palveluita.

Työntekijät hyötyvät monituottajamallista siten, että heidän työmarkkinansa monipuolistuu. Työntekijät rohkaistuvat vaihtamaan työpaikkaa tai ryhtymään yrittäjiksi, kun he voivat luottaa, että kunta ohjaa kysyntää ja asiakkaita. Tyytymättömän työntekijän ei tarvitse muuttaa paikkakuntaa tai ammattia, kun kunnassa toimii monituottajamalli. On useampi uravaihtoehto, joista valita.

Monituottajamallin osatekijöitä ovat:

- Kirjaus kuntastrategiassa monituottajamallista.
- Palveluseteli laajasti käyttöön eri palveluihin, Seteleiden arvot riittäviksi ja summat riittämään koko vuodelle.
- Markkinoiden toimivuudesta huolehtiminen. Jos markkina keskittyy, toteutetaan julkisia hankintoja ja valitaan useita eri palveluntuottajia.
- Sote-kuntayhtymien omistajaohjaus monituottajamalliin kannustavaksi.

KUNTAESIMERKKI:

KUNTA – TARTU ROHKEASTI UUSIIN MAHDOLLISUUKSIIN!

Kunnat järjestävät puheterapiaa osana perusterveydenhuoltoaan. Esimerkki tällaisesta palvelusta on lasten äännevirheiden hoitaminen. 10 x 45 minuutin lähiterapian hinta kunnille on yleensä 1 000–1 200 euroa. Kotimainen pk-yritys on kehittänyt etäterapiapalvelunsa sellaisiksi, että pystyy tarjoamaan vaikuttavuudeltaan tehokkaaksi todetun vastaavan äännevirhe-terapian etäkuntoutuksena yli neljä kertaa esimerkkihintaa edullisemmin.

Jos kunta on kokeileva ja innovaatio- ja yrittäjyysmyönteinen, sillä pitäisi olla käytössä tapoja, jolla tällaisia innovaatioita voidaan kokeilla. Esimerkiksi Eurassa etäkuntoutusta voitiin matalalla kynnyksellä kokeilla pilotointibudjetin avulla. Vantaa on panostanut etäkuntoutukseen osallistumalla nopeita kokeiluja suosivaan Cohewe-hankkeeseen ja hankkimalla etäkuntoutusalustan sisältöineen kotimaiselta pk-yritykseltä. Julkiset hankinnat, kokeilukulttuuri määrärahoineen sekä palvelusetelit ovat välineitä, joilla kuntastrategian yrittäjyysmyönteiset kirjaukset pannaan toimeen.

13

KUNTA- KOKO

KUNTAKOKOJA USKALLETTAVA POHTIA

Vuoden 2020 Yrittäjien kuntabarometrin mukaan 51 prosenttia yrittäjistä ei halua, että naapurikunta ja oma kunta liittyvät yhteen. 30 prosenttia yrittäjästä kannattaa liitoksia.

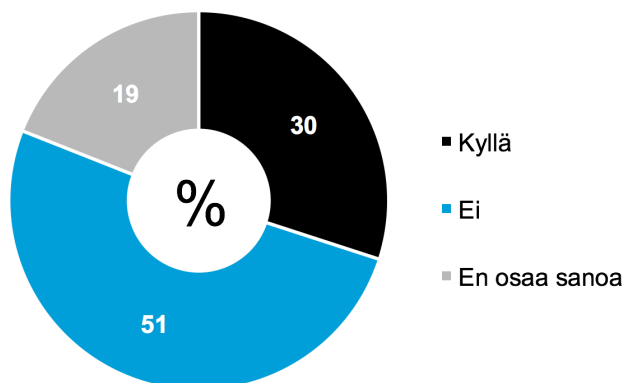
Kaikista kansalaisista vastaava luku on 62 prosenttia (Lähde: Kunnallisalan kehittämissäätiö KAKS:n tutkimus 08/2020)

Kuntabarometrin tuloksen mukaan yrittäjien enemmistö ei siis innostu kuntaliitoksista. Paikallisidentiteetillä ja lähipalveluilla on selvästi merkitystä.

Alueelliset erot ovat kuitenkin merkittäviä. Erityisesti maakunnan keskustaupunkien ympärillä yleinen ilmiö on, että yrittäjät kehyskunnissa ovat tyytyväisempiä kuntiinsa kuin yrittäjät keskustaupungeissa. Päätöksenteon yrityslihtöisyys on tärkein elinkeinopolitiikan osa-alue kunnassa. Varsinkin suuremmissa kunnissa yritysvaikutusten arvioinnin ottaminen järjestelmälliseksi osaksi päätösvalmistelua lisää sen todennäköisyyttä, että kunnan päätöksenteko on yrityslihtöistä.

Yrittäjien mielipide kuntaliitoksista (N=10404)

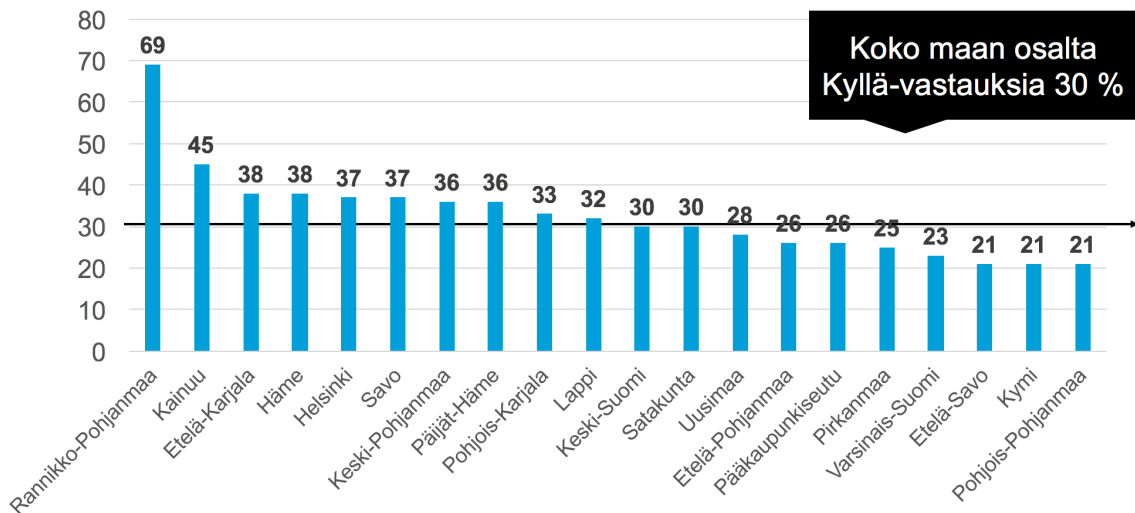
Pitäisikö naapurikuntasi liittyä yhteen oman kuntasi kanssa?

Selite: Väestön ikääntyminen, syntyvyyden aleneminen ja kasvukeskuksiin suuntautuvaan muuttoliike aiheuttaa kuntakentälle haastavan toimintaympäristön.

Kuntien tuotot vähenevät, mutta tehtävät ja velvollisuudet eivät vähene samaa tahtia.

Pitäisikö naapurikuntasi liittyä yhteen oman kuntasi kanssa? Kyllä –vastaukset alueittain

Yrittäjien tyytyväisyys paranee, kun pienet yritykset huomioiva yritysvaikutusten arviointi on kuntapäätöksenteon systemaattinen osa.

Kuntaliitoksia on kuitenkin odotettavissa. Kuntien lukumäärä on 2000-luvulla vähentynyt noin sadalla: nyt Manner-Suomessa on 294 kuntaa. Väestön vanheneminen, syntyvyyden aleneminen ja kasvukeskuksiin suuntautuva muuttoliike tuottavat kunnille vaikeuksia. Erityisesti kuntatalous haastaa.

Tehdään sote-uudistus tai ei, kuntien talous ei kestä. Elinkeinopolitiikan pitää ottaa kunnassa aiempaa isompi asema, vaikka sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ei siirtyisikään kunnilta pois.

Yrittäjienkään tavoitteiden mukaisesti toteutettu sote-uudistus ei korjaa kuntien vaikeuksia. Siksi on vastuullista pu-

hua myös kuntaliitoksista tai vähintään yhteistyömahdollisuuksista. Yrittäjäjärjestö ei valtakunnallisesti ole toimija kuntaliitoksia pohtiessa, mutta tässä ohjelmassa tuomme esiin myös sen näkökulman.

Yrittäjille tärkeää kuntaliitoksia tehdessä on huolehtia yrityspalveluiden saatavuudesta. Liitosten etuna voivat olla esimerkiksi lupapalveluitten tehostuminen ja vaikka rakentamiseen liittyvien määräysten yhdenmukaistaminen seudulla.

Optimaalista kuntakokoa on mahdotonta arvioida, mutta näyttää siltä, että varsinkin alle 5 000 asukkaan kuntiin on pidemmän aikaa kohdistunut suurimmat veronkorotuspaineet. Viime vuosina yli 100 000 asukkaan kunnat ovat vuosikatteella mitattuna erottuneet positiivisesti muista kuntakokoryhmistä. On tosin korostettava, että erot kuntien välillä ovat suuret. Ikärakenteen muutoksen, syntyvyy-

YRITTÄJIEN TYYTYVÄISYYS PARANEE,
KUN PIENET YRITYKSET HUOMIOIVA
YRITYSVAIKUTUSTEN ARVIOINTI
ON KUNTAPÄÄTÖKSENTEON
SYSTEMAATTINEN OSA.

YRITTÄJIEN NÄKÖKULMASTA KUNTALIITOS- TILANTEISSA TÄRKEÄÄ ON HUOLEHTIA, KUINKA YRITTÄJÄYHDISTYKSET PITÄVÄT **YHDESSÄ YHTEYTTÄ KUNNAN JOHTOON. KUNNAN JA YHDISTYKSEN PITÄÄ LUODA VÄHINTÄÄN YHTEISET SELKEÄT MENETTELYT.**

den laskun, kustannusten kasvun, kaupungistumisen ja yhteiskunnan palveluvaltaistumisen seurauksena nykyinen kuntarakenne ei ole kestävä.

Jos tavoitteena on taata kaikille kansalaisille asuinpaikasta riippumatta mahdollisimman hyvät ja tasavertaiset palvelut, on pyrittävä taloudellisesti kestävään kuntarakenteeseen. Kuntarakenne ja kuntien määrä on nimenomaan arvioitava taloudellisen selviytymiskyvyn perusteella. Tämänhetkisen tiedon valossa kuntarakenne ei ole kestäväällä pohjalla. Tehokkuuden näkökulmasta tulee arvioida kuntien kokoa.

Yrittäjien näkökulmasta kuntaliitostilanteissa tärkeää on huolehtia, kuinka yrittäjäyhdistykset pitävät yhdessä yhteyttä kunnan johtoon. Kunnan ja yhdistyksen pitää luoda vähintään yhteiset selkeät menettelyt, kuinka asioita käsitellään, kuinka kanavoidaan yrittäjien mielipiteet "vanhojen" kuntien alueilta päätöksentekoon ja miten yhdistykset toimivat yhdessä.

Uuden kunnan alueella toimivien paikallisyhdistysten pitää yhdessä vaikuttaa päätöksentekoon entistä tehokkaammin.

Paikallisyhdistyksien kannattaa jatkaa toimintaansa. Jos paikallisidentiteetti on vahva, toimijoita riittää ja yrittäjämäärä kantaa järkevään toimintaan, Yrittäjät kannustaa pitämään kiinni omasta paikallisuudesta ja yrittäjien yhteisestä tekemisestä.

Yrittäjien ja kunnan on yhdessä ensivaiheessa huolehdittava myös siitä, miten kunnan elinkeinotoimen resurssointi

varmistetaan ja miten huomioidaan yrittäjyyden elinkaaren kaikki vaiheet.

Erityisesti jos käynnissä on kuntaliitoksen kaltainen murrosvaihe, kunnan ja yrittäjäyhdistyksen yhteistyö ja vuoropuhelu on tärkeää.

YRITTÄJYYSMYÖNTEINEN KUNTA:

- 86.** On taloudelliselta kantokyvyiltään riittävä.
- 87.** Ottaa elinkeinopoliittikan kuntapäätöksenteon keskiöön.
- 88.** On houkutteleva kumppani kuntaliitokseen.
- 89.** -Järjestää kuntaliitostilanteissa yrityspalvelut kaikille uuden alueen yrittäjille tasavertaisesti.

KUNNAN JA
YRITYSTEN
YHTEISTYÖ
KANTAA

